

Aurelian Burcu
PIRAMIDA
TREBUINȚELOR UMANE
FUNDAMENTALE
Editura Fundației *Mercur*

2003

Omul este un complex de date și năzuințe. Omul este un univers.

În ființa sa se întâlnesc toate căile și se răsfrâng toate chipurile.

Omul însă nu este un univers închis – nu trebuie să fie; dacă este, este din eroare – pentru că ființa sa, în ceea ce are mai caracteristic, năzuie dincolo de individual și concret, năzuie mereu în afară de el, în ceea ce el își găsește esența.

De aceea omul este un adevărat univers deschis, în sensul unei dispoziții de a-și lărgi mereu orizontul, de a-și îmbogăți cuprinsul, până în a stabili o armonie și-un echilibru cu lumea în realitate, cu existența înseși. Omul adevărat se definește ca o nepotolită și aprigă

stare de căutare și cucerire universală; el nu se simte om fără o rotunjire, fără o integrare și împlinire a ființei sale.

Ernest Bernea

De același autor:

1. Introducere în Sistemul Român de Drept: Dreptul Public, Ed. Argonaut

2. Introducere în Sistemul Român de Drept: Dreptul Privat, Ed. Argonaut

3. Dreptul afacerilor, Ed. Presa Universitară Clujeană

4. Dreptul mediului și managementul dezvoltării durabile, Ed. Argonaut

5. Tehnici, instrumente și practici juridice în afaceri, Ed. Presa Universitară Clujeană

6. Psihologia managerială, Ed. Argonaut,

7. Drepturile soților asupra bunurilor comune – nepublicată

8. Devenirea umana si Polisul în viziunea pitagoreica – nepublicată

9. Manualul cercetătorului transdisciplinar , Ed. Mega

10. Fundamentele cercetării transdisciplinare, Ed. Argonaut

11. Psihopedagogia cercetării transdisciplinare, Ed. Argonaut

12. Managementul cercetării transdisciplinare, Ed. Argonaut
13. Manualul consilierului pentru dezvoltare umană, Ed. Mega
14. Fundamentele consilierii în Managementul calității vieții și condiției umane, Ed. Argonaut
15. Abilitățile consilierului pentru dezvoltare umană, Ed. Argonaut
16. Centrul de consultanță în Managementul calității vieții și condiției umane, Ed. Argonaut
17. Psihologia Ființei. Psihologia ecologică integrativă a personalității, Ed. Mega,
18. Metode practice pentru sporirea performanțelor individuale, Ed. Fundației Mercur
19. Managementul succesului: curs practic pentru dezvoltare profesională, Ed. Mega
20. Comportamentul profesional: etichetă și comunicare, Ed. Mega
21. Autocunoaștere și dezvoltare personală, Ed. Fundației Mercur
22. Legile universale ale Sistemului Psihic, Ed. Mega
23. În Marea Trecere a Gândului (cugetări), Ed. Argonaut
24. Odă Femeii (versuri), Ed. Fundației Mercur
25. Incantația trăirii: poeme existențiale, Ed. Fundației Mercur
26. Aforisme, Ed. Fundației Mercur
27. Fundamentele educației paideice, Ed. Fundației Mercur

CUPRINS

CAPITOLUL I

DOI PRECURSORI AI STUDIULUI TREBUINȚELOR MASLOW ȘI HERZBERG

1. Preambul 4
2. Abraham Maslow și piramida trebuințelor fundamentale 5
3. Teoria celor doi factori a lui Friedrich Herzberg 9

CAPITOLUL II

PIRAMIDA TREBUINȚELOR FUNDAMENTALE

9

1. Introducere 11
2. Nivelele Piramidei 12

- o Nivelul fiziologic 12
- o Nivelul trebuințelor de siguranță 15
- o Nivelul trebuințelor ambientale 17
- o Necesitățile sociale 20
- o Necesitățile de cunoaștere 24
- o Necesitățile de valorizare 26
- o Necesitățile de creație 28
- o Necesitățile de Identitate 29
- o Necesitățile de spiritualitate 32
- o Nivelele de vârf: 10, 11 și 12 33

CAPITOLUL III

ASPECTE GENERALE ȘI COMUNE PRIVIND TREBUINȚELE

1. Asupra simbolismului numeric 35
2. Regula de evoluție a piramidei 38
3. Ierarhia nivelelor 40
4. Actualizarea trebuințelor 40
 - a) Principii de bază 40
 - b) Caracteristici ale actualizării 44
5. Axiomele trebuințelor 47

CAPITOLUL IV

ASPECTE CONEXE ȘI ALTE OBSERVAȚII PE MARGINEA TREBUINȚELOR FUNDAMENTALE

1. Grila piramidală personală 49
2. Axul central al piramidei 50
3. Cele trei etape ale dezvoltării ființei 50
4. Aspecte suplimentare privind unele trebuințe 51
5. Observații privind motivația 53
6. Lumea de vis și trebuințele fundamentale 57
7. Nivelul de aspirații 61
8. Consilierea pentru dezvoltare umană 61
9. Piramida trebuințelor și ordinea socială 63

CAPITOLUL I

DOI PRECURSORI AI STUDIULUI TREBUINȚELOR

MASLOW ȘI HERTZBERG

1. Preambul

Multe au fost în timp preocupările oamenilor de știință în încercarea de a surprinde fenomenul uman în desfășurare și mai ales motorul tuturor acțiunilor sale, ceea ce stă în spate și le face posibile, realizabile. S-a ajuns astfel în final a se descoperi că în structura psihică a fiecărei ființe umane, de la naștere și pe parcursul vieții sale se formează unele forțe interne, care acționează motivațional, adică impulsionând omul să manifeste anumite conduite, ori acțiuni, să aibă anumite aspirații sau idealuri, să resimtă afinitate sau repulsie pentru unele lucruri ori pentru altele etc. Toate aceste forțe au fost definite printr-un singur cuvânt: necesități, sau trebuințe.

Inițial descoperite și evidențiate de gânditorii iluminiști, societățile moderne le-au și recunoscut pentru prima dată ca făcând parte intrinsecă din natura umană protejându-le și garantându-le prin declarațiile drepturilor omului și prin constituțiile adoptate ca urmare imediată a lor. Mai târziu socialiștii au observat că simpla recunoaștere și garantare pe hârtie nu e suficientă pentru a transpune în realitate necesarul de împlinire umană. Ei au fost primii care au tras un semnal de alarmă în acest sens: este necesar să existe instrumente practice pentru a realiza satisfacerea acestor necesități. Astfel au apărut diverse instituții juridice (actualmente denumite publice) menite a da curs dezideratelor de împlinire a ființei umane pe diverse planuri: asigurarea unui nivel de trai decent, protecția familiei, sau a membrilor acesteia (copii, femei), protecția muncii, a sănătății angajaților sau a foștilor angajați, asigurarea minimului necesar de cunoaștere, a posibilității și egalității de șanse în participarea la treburile comunității, protejarea demnității, investirea în dezvoltarea personală și profesională, asigurarea libertății de gândire, de conștiință de spiritualitate etc. etc. Mai târziu s-a constatat, însă, multe dintre aceste instituții create de societate în normala sa funcționare, începeau să devină tot mai dăunătoare pentru progresul individului uman; unele tindeau să-l sufocă în demersul de a-i satisface trebuințele acestuia, altele, dimpotrivă tindeau să creeze ele însele trebuințe contrare naturii umane. S-a impus atunci din nou revenirea la definirea cu o cât mai mare exactitate a ceea ce, anterior fusese denumit, suficient de vag și mai mult filosofic sau teologic, drept trebuință naturală. Se impunea de data aceasta intervenția științei. Știința care se concentrează cu precădere pe mecanisme, funcții și legi (principii) universale; acelea altfel spus, care aplicate oriunde și

oricând permit obținerea unor anumite rezultate previzibile, dar mai ales dorite și utile.

Printre cei care au încercat să ducă mai departe granițele cunoașterii cu privire la forțele ce fac posibilă și determinabilă o anumită atitudine ori manifestare umană, se numără și autorul volumului de față.

Prezentul material dedicat trebuințelor umane a pornit de la cercetările psihologului american Abraham Maslow, care pentru prima dată în istoria fenomenului uman, a descoperit o "ecuație" de funcționare a sa, numită de el *piramida trebuințelor umane fundamentale*. Autorul rândurilor de față, a ținut apoi cont și de teoria celor doi factori a unui alt cercetător al universului psihic, tot de origine americană: Friedrich Herzberg. Este motivul pentru care în capitolul introductiv vă prezentăm în sinteză viziunea acestor doi oameni de știință, pentru ca mai apoi să mergem împreună mai departe în – de acum – fostul *necunoscut* al sufletului uman, spre adescoperi noi dimensiuni ale realităților noastre interioare, centrate pe această ecuație de funcționare a trebuințelor numită Piramida lui Maslow.

Pentru aspecte suplimentare, alte ecuații – spre exemplu ecuația personalității – și legi după care se structurează și funcționează psihicul uman, autorul vă invită să faceți apel și la alte volume ale sale precum: "Psihologia ființei. Psihologia integrativă ecologică a personalității", "Fundamentele consilierii în managementul calității vieții și condiției umane" sau "Legile universale ale sistemului psihic".

2. Abraham Maslow și piramida trebuințelor fundamentale

Punând ordine în haosul – ce domnea până atunci – de impulsuri, instincte, necesități, deprinderi, orientări, aspirații, procese afective, cognitive, volitive, intuiționale, nevoia omului de sine și de alții, de realitatea transcendentă și de divinitate, de creație și sacralitate, de armonie și împlinire în viață etc, Maslow oferă o grilă piramidală după care, pe de o parte putem recunoaște locul și funcțiile fiecărei trebuințe, necesitatea existenței trebuințelor ca veritabil ghid de orientare, supraviețuire, creștere și dezvoltare (evoluție) – deopotrivă a individului cât și a colectivităților (căci și acestea sunt tot „organisme” psihice dar la un alt nivel).

Iar pe de altă parte, el clarifică de acum încolo, pentru lume și științe, până unde merge înrudirea omului cu animalul și de unde

acestea se despart, pentru ca primul să-și poată recunoaște și afirma umanitatea ca trăsătură naturală și specifică. Maslow a identificat inițial numai 5 nivele ale trebuințelor (sedus fiind de tradiția numerologiei iudaice, așa cum se va arăta în capitolul 3.1), pentru ca spre sfârșitul popasului său în această lume să observe că există și o categorie specială numită de el *trebuințele de transcendență*. (De povara tratării acestora, destinul său l-a scutit însă, fiind în sarcina altor actori veniți mai nou pe scena lumii, la fel precum s-a întâmplat și cu ceea ce tot Maslow prevăzută că va trebui să fie o "Psihologie a Ființei" – volumul cu același titlu arătat mai sus numărându-se printre îndatoririle unora dintre aceștia).

1. **Necesități de subzistență.** Aici intră un complex de necesități biologice și sociale precum: hrană, adăpost, îmbrăcăminte, mijloacele economice de obținere a bunurilor necesare vieții. Cu alte cuvinte, tot ceea ce este necesar supraviețuirii individuale materiale.

2. **Necesități de securitate.** Persoana umană are nevoie nu numai de bunurile care să-i asigure acum satisfacerea necesităților fundamentale, ci și de protecție împotriva mulțimii de factori distructivi, a agresiunilor de tot felul, împotriva catastrofelor naturale, a bolilor, împotriva oamenilor, a proceselor sociale distructive. Are nevoie de siguranța continuității și în viitor a condițiilor care îi asigură în prezent viața venituri sigure, asistență socială și sanitară în caz incapacitate de muncă, de boală, de accidente, de bătrânețe. Într-un cuvânt, are nevoie de securitate.

3. **Necesități de dragoste și acceptare.** Omul este o ființă socială. El nu există doar ca individ izolat, ci aparține unor grupuri sociale: familie, comunitate locală, vecinătate, națiune, dar și unui grup de prieteni, unei comunități profesionale sau chiar spirituale. El are nevoie să se simtă acceptat de grupurile cărora vrea să aparțină, să se simtă integrat în mediul lor protectiv. El are, în consecință, nevoie de „Aparență” Altfel, se simte „singur”, „dezdăcinat”, „rupt”. Omul are nevoie totodată de „dragoste”, de un sentiment pozitiv de acceptare, ca persoană unică, de către ceilalți sau de către un altul.

4. **Necesități de statut social.** Omul are nevoie de prestigiu social, de aprecierea și stima celorlalți; dar și de încrederea și stima de sine. Sistemul vieții umane este deosebit de fragil. Buna lui funcționare este asigurată de încredere celorlalți și, în mod special, de propria încredere în sine. Lipsa de încredere, de apreciere, de respect este un

factor ci influență profund negativă, inhibitor. Dinpotrivă, încrederea pe care fiecare o are în forțele lui proprii, stima celor din jur, reprezintă un stimulent puternic, oferă un mediu suportiv, încurajator pentru a înfrunta dificultățile și incertitudinea vieții. Există o veche zicală că „nimic nu susține mai mult succesul, decât succesul”. Succesul, adică aprecierea celorlalți, stima și încrederea lor și a ta însuși în capacitățile proprii, este un element esențial al mobilizării energiilor interioare și al canalizării lor în realizarea de performanțe deosebite. Și nu numai atât. O sursă principală a sentimentului de liniște sufletească, de confort psihic, de echilibru. Știm cu toții, din experiența cotidiană că nimic nu ne paralizează mai mult efortul decât pierderea încrederii în sine. Defapt, lipsa încrederii în capacitățile proprii explică adesea într-o măsură decisivă eșcurile; blochează, timorează, distruge spontaneitatea creatoare. Dar și atitudinea celorlalți este importantă. De aceea, pierderea încrederii de sine și a celorlalți duce, prin cronicizare, la grave patologii psihice. Țesătura de apreciere și încredere în care omul este cuprins reprezintă o condiție esențială pentru stabilitatea fragilului lui echilibru existențial.

5. Necesități de autoactualizare. Existența umană nu este o simplă realitate. Ea este în mare măsură o potențialitate. Noi suntem nu numai ceea ce am făcut și facem, dar și ceea ce putem face. Suntem, în consecință, un set de capacități fizice, psihice, intelectuale de acțiune perfectibilă continuu. Activitatea noastră actualizează mereu aceste capacități, confirmându-le și dezvoltându-le totodată. Maslow sugerează că autoactualizarea – funcționarea efectivă a posibilităților individuale – reprezintă una dintre necesitățile fundamentale, specifice omului. Omul are nevoie nu numai să mănânce, să doarmă, să se îmbrace, să se adăpostească. El are nevoie totodată să acționeze pentru a-și pune în funcție, în act, capacitățile sale de dezvoltare. Doar în acest fel se poate simți orientat spre realizare. Nefolosirea tuturor posibilităților sau utilizarea lor parțială sub nivelul lor, este frustrantă, generatoare de insatisfacție, de nefericire. Dimpotrivă, actualizarea acestora, acțiunea permanentă la cota lor maximă, duce către o stare de împlinire, de satisfacție.

Maslow introduce totodată ideea de **creștere umană**. Ființa umană este deschisă. Ea are nevoie de continuă perfecționare, de dezvoltare creatoare. Capacitățile sale sunt într-un proces continuu de amplificare. Aceasta reprezintă starea de echilibru, deplinătate, de

satisfacție în viață. Aceste cinci clase (tipuri) de necesități formează o **ierarhie**. Ierarhia necesităților se caracterizează printr-o serie de proprietăți care ne vor ajuta să înțelegem mai mult, comportamentul, motivația acțiunilor și orientarea globală a persoanei.

În primul rând, necesitățile umane sunt diferite din punct de vedere al importanței. Unele necesități sunt mai importante decât altele. Ierarhia lor este cea indicată de ordinea în care au fost enunțate, enumerate. Cele mai semnificative pentru existența omului sunt cele de subzistență. Ele sunt precondiții absolute ale existenței. Urmează necesitățile de securitate, de apartenență și dragoste, de statut social și, în fine, cele de autoactualizare. După cum se vede opțiunea lui Maslow în vechea dispută corp/suflet este clară: necesitățile corporale sunt și ele importante; satisfacerea lor reprezintă baza existenței umane, dar necesitățile superioare, spirituale sunt în fond cele mai semnificative pentru om, specifice existenței lui. De aceea, nu există nicio opoziție corp/suflet. Persoana umană poate fi considerată mai degrabă ca un edificiu complex, la temelia căruia este corpul biologic, cu necesitățile sale elementare.

Dinamica presiunii necesităților asupra comportamentului este diferențiată în funcție de poziția lor în ierarhie. Întreaga teorie a lui Maslow se bazează pe un enunț fundamental: „Comportamentul uman va fi orientat cu prioritate de prima categorie de necesități nesatisfăcute din ierarhie”. Ce înseamnă aceasta?

În primul rând, o proprietate generală a raportului dintre necesități și comportament. O necesitate exercită o presiune asupra comportamentului: îl orientează și îl motivează spre satisfacerea ei. Ea nu acționează însă întotdeauna activ asupra comportamentului. Din acest punct de vedere o necesitate poate avea două poziții distincte: să fie **manifestă** sau **latentă**. O necesitate manifestă este aceea care presează activ asupra comportamentului, orientându-l spre satisfacerea sa. O necesitate latentă, fără a înceta să fie necesitate, nu exercită în respectivul moment nicio presiune asupra comportamentului. În ce condiții însă, o necesitate este manifestă sau latentă? Există două situații distincte în acest sens. Prima situație: gradul de satisfacere *absolut* al necesității. O necesitate nesatisfăcută este activă, manifestă; presează asupra noastră, motivându-ne să acționăm spre satisfacerea ei. Îndată ce a fost satisfăcută, ea trece în latență. Este ora prânzului. Dintr-o dată stomacul începe să se facă simțit. La început ușoare jene,

salivări, apoi dureri, stări de sfârșeală, nervozitate. Actul mâncării se insinuează în centrul preocupărilor. Dacă nu se dă curs satisfacerii acestei necesități, ea devine obsesie. Gândul ne zboară tot mai insistent la mâncărurile ce ne așteaptă. Visăm cu ochii deschiși. Parcă totul în jur miroase a mâncare bine pregătită. Crește nivelul de agresivitate împotriva obstacolelor care stau în calea acestei nevoi. Sunt persoane care declară adesea că devin nervoase când le este foame. În grade diferite, acest lucru este valabil în general pentru orice necesitate nesatisfăcută. Starea de nervozitate generată de nesatisfacerea sa reprezintă un montaj psiho-fiziologic, opunere a întregului organism sub presiunea acțiunii. Odată satisfăcută o necesitate-și încetează presiunea asupra comportamentului. Din manifestă, devine latentă. După ce omul a mâncat, hrana dispare din preocupările lui. După ce a dormit s-a spălat, s-a îmbrăcat, aceste probleme încetează să mai existe ca probleme. Ele vor reveni în atenție când se impune satisfacerea lor din nou. Aceasta este dinamica *normală* a personalității. Există însă și patologii. Fixația excesivă asupra unei categorii de necesități, rămânerea lor manifestă chiar după satisfacere este anormală, și duce la starea de boală.

A doua situație gradul *relativ* de satisfacere a necesității (a se vedea și Cap II) Maslow avansează ipoteza că dinamica unei necesități este afectată nu numai de gradul ei, de satisfacere/nesatisfacere, ci și de dinamica celorlalte necesități. În consecință o necesitate va rămâne (sau trece în) latentă, chiar dacă este nesatisfăcută, în condițiile în care alte necesități mai importante îi iau locul. Acestea vor presa asupra comportamentului, vor capta toate energiile, trecând în latență pe cele mai puțin vitale. De aici și semnificația tezei fundamentale a lui Maslow citată mai sus. Active, manifeste vor fi necesitățile din prima categorie nesatisfăcută din ierarhie. Dacă necesitățile de subzistență nu întrunesc condițiile satisfacerii lor, ele vor fi manifeste, captând întreaga noastră atenție și împingând în latență toate celelalte necesități, indiferent dacă ele sunt sau nu satisfăcute. Când suntem amenințați cu dispariția prin înfometare este firesc să nu ne mai preocupe problema securității la bătrânețe sau în caz de boală; să nu ne mai preocupe actualizarea capacităților noastre intelectuale superioare. Problema dominantă va fi obținerea hranei. Această teză are și un complementar. Pe măsură ce o serie de nevoi fundamentale sunt satisfăcute, se blochează, devenind manifeste, nevoile din clasele

superioare. Există deci o evoluție a orientării personalității umane de la nevoile vitale, de supraviețuire, la cele superioare.

Dacă cunoaștem configurația condițiilor de viață al unei persoane sau grup social, vom putea prezice, utilizând această teorie, tipul de probleme spre care respectiva persoană sau grup social este orientată. Această idee se fundează pe o presupuziție mai generală asupra dinamicii sistemului uman. Resursele de activitate al persoanei umane sunt mai limitate. Omul nu se poate concentra simultan asupra satisfacerii tuturor necesităților sale. Datorită acestei limitări acționale el trebuie mereu să-și concentreze eforturile spre satisfacerea unui anumit grup de necesități, amânând pentru mai târziu pe celelalte care sunt mai puțin vitale.

Teoria lui Maslow susține ideea extrem de importantă a **creșterii și evoluției umane**. Varietatea umană se datorează nu atât existenței unei naturi umane variabile, cât manifestărilor diferite, în condiții deosebite, ale aceleiași naturi (a se vedea în continuare, precum și volumul nostru „Psihologia Ființei”). Ea aruncă o lumină atât asupra dinamicii individuale, cât și asupra celei colective. Creșterea, evoluția umană va avea loc de la necesitățile de subzistență spre cele de autoactualizare. Aceasta presupune și o dezvoltare a mediului de viață al omului. *Omul „se face”, se construiește mereu în funcție de condițiile în care trăiește. Dacă acestea sunt favorabile satisfacerii în linii generale a necesităților fundamentale – condiții de subzistență, securitate prezentă și viitoare, apartenență organică la mediul său social, atitudine pozitivă, suportivă etc – atunci el se va orienta în mod firesc spre actualizarea capacităților sale, spre creștere și dezvoltare.*

3. Teoria celor doi factori a lui Friedrich Herzberg

Pornind de la analiza surselor care produc satisfacția și insatisfacția în muncă, psihologul american Friedrich Herzberg în teoria sa asupra celor doi factori, a ajuns la o înțelegere mai generală asupra naturii umane, cu interesante implicații pentru gradul de satisfacție. Omul are o dublă natură. Pe de o parte **natura animală** – nevoile biologice și condițiile fizice și sociale de satisfacere al lor; plus tendința de a evita și contracara orice factor din mediu cu acțiune negativă. În această categorie intră, de exemplu, nu numai foamea (necesitate tipic biologică), dar și nevoia de a câștiga bani ca instrument de satisfacere a tuturor nevoilor umane elementare. Pe de altă parte, o **natură specific umană**: nevoia de realizare, de „creștere” a

personalității, de maturizare psihologică, socială și culturală. Autorul pare să sugereze că pe fundamentul biologic se ridică o suprastructură umană caracterizată în mod special prin realizare fizică și intelectuală, creștere psiho-intelectuală, dezvoltare. Până aici, nimic nou. Tot dualitatea biologic versus uman. Ideea interesantă din teoria lui Herzberg este aceea că satisfacerea nevoilor cuprinse în perimetrul celor două paliere ale ființei umane, împreună cu factorii care o condiționează, au implicații distincte asupra stării de satisfacție umană. Factorii care afectează, pozitiv sau negativ, prima categorie de nevoi sunt denumiți **factori de igienă**. În sfera muncii, ei se referă în mod special la mediul de muncă: retribuirea, condițiile fizice ale muncii, securitatea postului de muncă, relațiile umane (cu șefii, cu subalternii, colegii, conducerea întreprinderii). Factorii care afectează cea de-a doua categorie de necesități sunt denumiți **factori de creștere** sau **motivatori**. În aceeași sferă a muncii, ei sunt plasați mai mult în perimetrul conținutului muncii: calificarea cerută de postul de muncă, gradul de interes al activității, varietatea, creativitatea, posibilitățile de realizare și creștere personală, responsabilitățile implicate, recunoașterea valorii personale. Aceste două categorii de factori au un comportament diferit, atât în ceea ce privește *satisfacția muncii*, cât și în ceea ce privește motivarea performanței. Astfel, factorii de igienă, dacă lipsesc, produc insatisfacție. De aceea sunt numiți și *dissatisfactori*. Prezența lor elimină starea de insatisfacție, dar nu reprezintă totodată și o sursă importantă de împlinire sau de creștere și dezvoltare. Dar contribuția sa pozitivă este modestă. Dacă cineva spune că e fericit fiindcă are un șef bun, înțelegem imediat că starea respectivă a putut să apară doar într-un mod excepțional: după o experiență negativă sau în comparație cu alți colegi și necunoscuți care au o experiență „tristă” în acest domeniu. În mod absolut, deci neraportată la o altă experiență ni s-ar părea absurd să considerăm că un asemenea factor poate prin el însuși să conducă la fericire. Condițiile „exterioare” de muncă – fizice, economice, social-umane – în măsura în care sunt bune, devin rapid „date”, lucruri normale de care nimeni nu se bucură în mod special. Doar după înlocuirea unor condiții proaste cu unele bune remarcăm calitatea lor. Apoi, aceasta devine obișnuință, alte năzuințe conturându-se. Cineva poate fi nefericit că lucrează într-o secție murdară, că este supus la un zgomot insuportabil, la temperaturi excesive. Cu greu însă se poate considera

fericit doar pentru că locul său de muncă este curat, igienic, liniștit. Același efect îl au factorii de igienă și asupra motivării performanței. Lipsa lor generează o atitudine negativă față de muncă, blochează performanța. Prezența lor doar deblochează performanța, dar nu este suficientă pentru a o motiva. În acest sens igiena la locul de muncă nu reprezintă un factor care să garanteze performanțe ridicate. Lipsa de igienă poate însă să le afecteze negativ. Același lucru este valabil, conform teoriei lui Herzberg, și în ceea ce privește retribuția. Un nivel scăzut al acesteia reprezintă o sursă puternică de insatisfacție, un factor cu influență negativă, puternică asupra performanței. Creșterea sa contribuie desigur, la instalarea unui sentiment de satisfacție în muncă, la motivarea performanței. Dar după ce depășește un anumit nivel, ea nu mai este asociată cu creșteri proporționale ale satisfacției și performanței. Retribuția motivează și generează satisfacție mai mult „prin comparație”. Dacă unul câștigă „mai mult ca alții” (și nu contează cât anume în mod absolut) atunci, de regulă, el este mulțumit și această situație îl motivează.

Factorii de creștere sau motivatorii au o acțiune inversă celor de igienă. Absența lor nu este asociată în mod necesar cu insatisfacție în muncă; dar prezența lor este o sursă importantă de satisfacție. Din acest motiv sunt desemnați și prin termenul de *satisfactori*. Lipsa unei munci variate, interesante, afirmă Herzberg nu este o sursă majoră de insatisfacție. Existența ei însă este o bază solidă pentru sentimentul de împlinire, de satisfacție, de creștere și dezvoltare personală în viață. Aceeași influență și asupra performanței. Lipsa factorilor motivatori nu blochează performanța: omul poate obține performanțe ridicate și în munci neinteresante, necalificate etc. Prezența lor reprezintă însă un important motivator al performanței. O muncă interesantă, creativă susține prin ea însăși performanțe ridicate.

Deși teoria celor doi factori este elaborată cu referire specială la sfera muncii, ea are o aplicabilitate mult mai generală. În orice sferă a vieții am putea distinge *dissatisfactori* (condiții a căror lipsă generează în mod accentuat insatisfacție, nereficare, dar a căror prezență contribuie relativ modest la constituirea sentimentului pozitiv de plinătate în viață, de fericire) și respectiv *satisfactori* (care acționează mai accentuat prin prezența decât prin absența lor asupra satisfacției și împlinirii umane).

CAPITOLUL II PIRAMIDA TREBUINȚELOR FUNDAMENTALE

9

I. Introducere

O scurtă precizare metodologică și conceptuală se impune de la început, pentru ușurința desfășurării contextului actual. Astfel, denumirile pe care le-am dat în cele ce urmează nivelelor Piramidei au urmărit să respecte două principii: și anume tradiția (pe cât posibil căutând a prelua formulările deja învățate) pe de o parte, iar pe de altă parte, acolo unde lipsea un concept tradițional, am vizat introducerea unuia care să sintetizeze ori să fie reprezentativ pentru valorile centrale ale nivelului respectiv (ex: nivelul „Identității” ori „Stimei de Sine”) și care, prin ele însele, ca și concepte desprinse de contextul explicativ ce le însoțește, nu spun prea multe despre întreaga complexitate a trebuințelor manifestate la respectivul nivel. De aceea, subliniem din start, că aceste denumiri sunt oricând pasibile de a fi înlocuite cu altele mai corespunzătoare, ce cu siguranță vor fi identificate ulterior prin cooperarea mai multor/altor specialiști.

Astfel încât, important este ca noi să ne concentrăm pe înțelegerea fenomenelor ce se ascund în spatele acestor concepte, în toată complexitatea și cu multiple valențe specifice acestora. Și în plus, să păstrăm o optică deschisă pentru a înțelege că aceste Trebuințe aparțin Sinelui (adică Finnței noastre interioare, autentice) la diverse stadii de evoluție, ele fiind specifice deci, pentru tot ceea ce se numește în sens tradițional „ființă vie”: plante, animale, oamenii și regnurile supraumane, acestea din urmă nefăcând obiectul tratării prezente, întrucât, pe de o parte depășesc posibilitățile actuale de înțelegere/percepere a ființei umane (datorită neactivării, neintrării în funcțiune a anumitor organe și funcții superioare) iar pe de altă parte, cunoașterea acelor aspecte nu ar fi decât de utilitate teoretică, pe când interesul imediat al Psihologiei este – așa cum știm – acela de a identifica și da în folosință instrumente prin excelență practice, puse în slujba devenirii/transformării umane (ceea ce presupune că acestea trebuie să fie dublu-adaptate: la posibilitățile și la nevoile/necesitățile omului actual).

Într-o reprezentare grafică, ierarhia Trebuințelor se înfățișează precum în diagrama de mai jos.

Pentru început vom prezenta succint semnificația fiecărui nivel,

rămânând ca, în final să realizăm anumite observații generale atât cu privire la simbolismul (după cum se va vedea) deloc întâmplător al diagramei, cât și privitoare la semnificația de ansamblu a nivelelor.

II. Nivelele Piramidei

1o Nivelul fiziologic

Necesitățile fiziologice reprezintă totalitatea condițiilor orientate spre menținerea homeostaziei organismului uman (hrană, apă, aer, inclusiv calitatea sanogenă a acestora).

Prin noțiunea de „fiziologie” înțelegem în contextul de față, deopotrivă partea biologică („organică” și „anorganică”) a organismului, cât și structura energetică, „învelișul” sau „corpul” vital.

Având în vedere că organisme vii se află într-o permanentă inter-relație de schimb, atât între ele, cât și cu mediul, trebuie să observăm, în primul rând, că alterarea oricăreia din factorii amintiți duce la tulburări semnificative ale homeostaziei. Starea ideală de echilibru total pe acest nivel ar fi aceea în care întreaga suită a legăturilor/corespondențelor organismului cu mediu să funcționeze perfect. Acest lucru însă nu se poate realiza practic și tocmai de aceea Natura a prevăzut mecanisme (și instrumente) având caracter reparator, cea mai evidentă manifestare a acestora reprezentând-o **funcția de adaptare**. Această funcție este cu atât mai puternică, adică organismul se adaptează cu atât mai ușor, cu cât este mai avansat pe scara evoluției. Astfel încât, pe bună dreptate s-a spus că omul este cea mai adaptabilă dintre toate speciile. Aspect datorat, de altfel și complexității organismului său, în structura căruia se găsesc, de fapt, toate celelalte regnuri, întrucât sub aspect fiziologic, trupul uman conținând regnul mineral, vegetal și animal.

Și spunând din nou fiziologic trebuie să înțelegem atât partea materială (biologică) precum și cea vitală (energetică). Adică organismul uman conține **fluide** (câmpuri energetice) aparținătoare deopotrivă animalelor, plantelor și mineralelor.

Acest aspect este de o importanță capitală pentru înțelegerea comportamentului uman în anumite situații. Pentru că fluidele corpului său vital (*preferăm noțiunea de corp pentru că redă mai bine aspectul structural complex, organic și funcțional*, decât aceea de „câmp” folosită în bio-fizică și care semnifică mai mult un mediu decât un organism, ceea ce nu este cazul), fluidele corpului vital, deci, pe

lângă funcția de bază, aceea de a întreține mișcarea (dinamica) și a facilita schimburile (sau chiar mai mult, comunicarea între toate organismele componente ale Ecosistemului Naturii) au și rolul de **memorie universală** a experiențelor rezultate de pe urma acestor schimburi, pe baza acestei memorii reglându-se funcția de adaptare, amintită mai sus. Tot memoria fiziologică reprezintă fundamentul a ceea ce se numește **instinct** – adică reguli utile/necesare pentru facilitarea/realizarea supraviețuirii, a stării de existență.

Instinctul, însă nu se reduce la lumea animalelor și a oamenilor. Științele clasice l-au observat și descris foarte bine la aceste nivele ale evoluției ființei pentru că era mai evident. Lumea plantelor, în egală măsură beneficiază de această Forță Internă a fiziologicului lor, care le ghidează spre adecvarea comportamentului la mediu, în scopul perpetuării supraviețuirii individului și speciei.

Tocmai datorită faptului că organismul uman conține structuri energetice aparținătoare și celorlalte regnuri, pot exista tendințe/instincte specifice acestora, instincte care intră în general în componența a ceea ce se numește **Temperament** (descriș foarte sugestiv încă de Hipocrate). Temperamentele condiționează forma și conținutul exprimării, în structura de Personalitate, a multora dintre capacitățile, înclinațiile ori trăsăturile de caracter ale unei ființe umane (și nu numai) care se întrupează într-un astfel de organism. De exemplu o persoană se naște cu toate calitățile și abilitățile necesare unui bun orator sau actor, însă datorită temperamentului său melancolic, profund lipsit de energie va întâmpina mari dificultăți în manifestare, trebuind să parcurgă un proces intensiv de autoeducare/modelare/instrucție și poate chiar să apeleze la surse complementare de energizare, desigur, totdeauna cu consecințele colaterale. Sau viceversa: o persoană cu înclinație spre medicină chirurgicală să fie împiedicată de lipsa de răbdare și „nervozitatea” mâinilor, imprimate de un temperament coleric. Desigur aici prin antrenament e mai ușor de rezolvat situația pentru că se aplică un principiu universal al Naturii: *acolo unde se poate mai mult, se poate și mai puțin*. Surplusul de energie „strunit” și canalizat corespunzător se poate dovedi de maximă utilitate mai ales într-o astfel de profesie.

Dincolo de importanța în structurarea temperamentelor, asigurarea „instinctului vital” (sau al supraviețuirii) și comunicarea între organisme, corpul vital (eteric) realizează totodată **comunicarea**

între componentele aceluiași organism, fiind *suportul informațional al sistemului nervos*. Partea materială: creierul, nervii, măduva (și alte ramificații) precum și sistemul limfatic (etc) reprezintă canalele prin care „energia” (eterul) se propagă purtând cu sine informațiile necesare „hrănirii” tuturor sistemelor componente ale organismului.

Astfel încât, alterarea homeostaziei pe acest nivel întâi al trebuințelor (corespunzătoare întregii game de stări fiziologice, de la cele de simplu disconfort – foame, sete, frig etc – până la cele acute – boală) se datorează de cele mai multe ori disfuncționalităților intervenite la nivelul energetic. Pe acest principiu se bazează toate terapiile energetice (orientale și occidentale) de la Qi-Kong, acupunctură, Reiki și reflexo-terapie, până la Hata Yoga. Toate urmăresc să refacă dezechilibrele energetice create prin insuficient de performanta circulație a fluidului vital.

Vedem astfel că, dicolo de calitatea sa omogenă (sau pură) a factorilor de mediu (alimente, aer, apă, radiații etc) sub aspectul poluării, de o deosebită importanță este și calitatea substratului energetic pe care acestea îl poartă. Astfel, de exemplu carnea, din punct de vedere medico-veterinar poate fi „sănătoasă”, însă fluidele ce o însoțesc pot să aibă nivele diferite de vibrație, determinate fie de gradul de evoluție a speciei aparținătoare (și aici ne referim desigur la evoluția biologică-materială, a organismului, observată de biologia darwiniană) fie de gradul de evoluție al ființei ce locuiește acel organism. Astfel organismul biologic al câinelui, delfinului, pisicii, elefantului deși este mai puțin evoluat decât cel al maimuțelor primate, totuși energiile vitale ale acestora sunt influențate de ființa locuitoare mult mai avansată decât în primul caz. Și e bine să reținem că aceste energii, cu cât aparțin unei ființe mai evolute, cu atât dobândesc o putere de organizare mai pregnantă, preluând și reținând mai mult din personalitatea acelei ființe. Astfel încât ele vor fi mai greu descompuse, prelucrate și asimilate de către structurile energetice ale ființei care se hrănește cu acestea, existând tendința de a conserva impulsurile/instinctele proprii ființei de la care provin (Să ne amintim de rolul principal ca memorator al corpului energetic. Pe aceste principii se bazează postul alimentar utilizat ca instrument în toate sistemele de evoluție spirituală, și care face diferența între fluidele energetice ale diverselor surse de hrănire a omului)

Este, credem, binecunoscut faptul că, sub influența elementului

fundamental Foc, sub diversele sale aspecte uzuale (ardere, fierbere, prăjire etc) corpurile energetice se distrug (se dezorganizează), motiv pentru care intervine fenomenul denumit „moarte”, adică partea „materială” a organismului nu mai poate „funcționa”.

Sub aspect alimentar – dacă vorbim din punctul de vedere al ființei care tinde să-și satisfacă nevoile acestui prim nivel, în discuție – faptul acesta este deopotrivă benefic, dar și mai puțin benefic. El este benefic în măsura în care distruge structurile energetice superior organizate (ale animalelor). Carnea prăjită (sau fiartă) păstrează, de aceea mai puțin din fluidele inițiale, decât cea crudă (în paranteză fie spus, nici aceasta nu le păstrează pe toate, întucât corpul eteric se dezintegrează într-o oarecare măsură din momentul încetării procesului de circulație a sângelui și de respirație, aceste fiind purtătoarele energiei de viață, sau vitale, cum mai este numită). În ceea ce privește elementele vegetale sau apa, aceasta reprezintă un veritabil izvor de vitalitate care, fiind la un stadiu primar de organizare, va putea fi extrem de ușor adaptabilă trebuințelor organismului uman (de exemplu) pe de o parte, iar pe de altă parte nu există riscul de „contaminare” cu structuri de personalitate de la ființele inițial utilizatoare. De aceea aducera lor în contact cu elementul Foc și distrugera acestora, nu poate fi considerată favorabilă (și toate rețetele și școlile de alimentație naturistă știu aceasta).

În altă ordine de idei, trebuie să mai observăm un aspect important. Fluidul eteric, prin calitățile sale, este ***captatorul impresiilor de mediu***, deopotrivă venite de la experiențele pe care le trăiește ființa în raporturile de schimb cu celelalte ființe, cât și din trăirile interne ale acesteia, din stările ei afective, cognitive, mentale. De aceea dincolo de – accentuăm – calitatea/puritatea unui aliment (în sens generic), determinată cu instrumentele clasice de măsură, trebuie să avem în vedere *conținutul și calitatea energiilor ce îl însoțesc*.

Pentru că satisfacerea necesităților pe acest nivel, fiziologic, presupune deopotrivă aspectele ***materiale*** (biologice), cât și aspectele ***energetice*** (vitale).

2o Nivelul trebuințelor de Siguranță

Trebuințele de Siguranță cuprind ansamblul condițiilor și factorilor, deopotrivă externi și interni, determinanți pentru realizarea unei stări de echilibru ***prospectiv***, adică de stabilitate, de certitudine a

existenței atât pentru prezent cât și pentru viitor.

În mod tradițional, factorii incidenți la acest nivel sunt împărțiți în două categorii: externi și interni. În rândul **factorilor externi** se înscriu: adăpostul îmbrăcămintea, „proviziile pentru ziua de mâine”, banii în cont, lipsa dușmanilor sau a pericolelor; existența unor surse certe de venit, ordinea socială (lipsa criminalității, respectarea drepturilor și libertăților cetățenești, etc), calitatea elementară a vieții (salubritate, alimentație sănătoasă etc), lipsa războaielor, tulburărilor sociale ori calamităților naturale etc.

Din categoria **factorilor interni** putem aminti lipsa stresului puternic, al tulburărilor existențiale marcante (boli fizice sau psihice; pierderea unor ființe apropiate față de care se crease o dependență profundă; pierderi materiale de anvergură etc). În fapt marea majoritate a factorilor interni rezidă într-o cauză primă datorată unor modificări în mediul extern; chiar și acei factori ce – în aparență – ar ține de profunzimea cea mai intimă a ființei, cum ar fi concepțiile de viață, credințele și ideologiile etc și care, nici ei, nu se schimbă decât tot sub impulsul unor experiențe exterioare și prealabile trăite de subiectul în cauză.

De aceea noi preferăm clasificarea după *efectele produse* și nu după sursa (mai mult sau mai puțin aparentă) a acestora, în **factori care țin de siguranța fizică și factori ce afectează siguranța psihică**. Diferența dintre cele două categorii constând în faptul că unii produc efecte psihice pe când ceilalți afectează doar structurile fiziologice.

În realitate, însă prea rar vom întâlni elemente pure încadrabile doar în una sau alta dintre categorii. În general factorii perturbatori se prezintă ca un **ansamblu complex**, influențând atât fizicul cât și partea psihică, chiar dacă nu concomitent. De exemplu consumul alcoolului, în primul rând alterează funcționarea fiziologică – chiar dacă sub aspect psihic produce o stare de bine, prezentându-se ca o falsă necesitate – iar în timp el va acționa și asupra structurilor psihice.

Și aici atragem atenția asupra unei confuzii în general, împărtășită de mulți specialiști. Alcoolul, drogurile, mâncarea, sexul, etc și toate aspectele care creează dependență, realizându-se prin intermediul unor funcții și organe biologice, afectează în fapt capacitățile psihice (lucru binecunoscut). Însă, (și acum intervine eroarea) dacă se observă o scădere a memoriei, concentrării,

stabilității musculare, cursivității gândirii, exprimării și trăirii afective etc, *aceste fapte se datorează alterărilor produse organelor fiziologice ce fac posibilă manifestarea în lumea fizică a capacităților proprii ființei umane.* Dar **capacitățile respective nu sunt alterate prin respectivele substanțe consumate.** Atenție foarte mare. E o diferență de esență între respectivele substanțe ce țin de planul/realitatea fizică și eterică, pe de o parte, și capacități/abilități/ trăsături de caracter etc ce se află la un nivel cu mult superior, ținând de ființa înseși, iar nu de corpurile pe care aceasta le utilizează la un moment dat sau altul.

Ceea ce poate însă afecta aceste din urmă aspecte, este **dezordinea produsă în organizarea vieții.** Organizarea vieții reprezintă setul de conduite/ atitudini și manifestări prin care individul își stabilește strategia cea mai viabilă în măsură a-i permite să-și conducă viața după propriile principii și să-și exprime propriile trăsături interioare. Altfel spus, pentru un om sănătos, *organizarea vieții este media dintre ceea ce crede el despre sine și ceea ce vede lumea în el, sau mai exact personalitatea socială vie și activă, rezultată din acțiunea sinergică a celor două extreme.* În momentul în care derularea firească a acestei ordini strategice (reamintim, cuprinzând setul de credințe, principii, valori, acțiuni etc personale) este tulburată de slăbirea coeziunii dintre forțele ce o mențineau (tăria voinței și claritatea gândirii, determinate de „încețoșarea minții”, voaloarea sau dimpotrivă accentuarea afectivității, slăbirea senzitivității la nivel fiziologic, alterarea simțului responsabilității etc), în momentul acela deci, își pot face intrarea în sistem diverse gânduri până atunci reprobate/respinse, diverse sentimente sau conduite neconforme. Acestea vor afecta valorile amintite, iar nu substanțele fiziologice, care au constituit numai un instrument, un fel de "cal troian" pentru primele.

Aceste forțe, la început insesizabile, în timp, prin repetare, se vor amplifica și multiplica ajungând – în situațiile critice – să preia controlul asupra normelor de bază ale sistemului de organizare a vieții individuale, putând introduce, nu doar în comportament, ci chiar în structura Naturii individuale sau a Caracterului aspecte (de obicei) degradante. (Pentru detalii recomandăm volumul nostru "Psihologia Ființei. Psihologia ecologică integrativă a personalității").

Cel mai adesea astfel de factori, creatori de dependențe, produc transformări doar la nivelul organismelor (corpurilor): fiziologic și

astral, dezorganizându-le (a se vedea, desprea cesteia, volumul amintit mai sus). Însă din punct de vedere al omului în manifestare socială, o dezorganizare chiar și numai la nivelul acestor corpuri poate fi suficient de negativă atât pentru el cât și pentru ceilalți, aducându-l în imposibilitatea de a-și exprima capacitățile mentale, de exemplu (prin alterarea cerebrală ori a sistemului nervos) sau a capacității afective/volitivă, a virtuților (dragoste, afecțiune, milă, compasiune, simpatie, grijă, etc) prin „amputări” (destructurări) determinate în corpul astral. Parabolic (și chiar puțin diabolic exprimat), Sf. Petru dacă venind în lumea fizică și-ar altera corpul astral, toată măreția și virtutea sfințeniei lui ar avea profund de suferit în a putea fi exprimată corespunzător.

La fel ca drogurile – ce reprezintă agenți, clasic, externi – există și alte categorii de factori care afectează siguranța unei ființe. De exemplu pentru om, stresul, ura, mânia, orgoliul, gelozia, invidia, tristețea, injuriile, meschinăria (și toată gama acestor „păcate” – depinzând desigur și de gradul de „sensibilitate”, de curățenie sufletească a persoanei în cauză, corelativă nivelului său de evoluție) toate acestea, deci, vor constitui „pericole” (în sensul veritabil al cuvântului). Nu trebuie ca cineva să acționeze, să orienteze asupra ei o astfel de influență (de ex. să-I adreseze o injurie); simplul fapt de a se afla într-un mediu saturat de altfel de influențe îi afectează ființei umane profund starea de siguranță psihică. Omul în cauză se simte agresat **personal** de aceste manifestări, se simte violat în integritatea, intimitatea și standardul valorilor proprii. (Acesta este motivul pentru care toate legislațiile moderne permit cauze ne derăspundere juridică precum legitima apărare sau starea de necesitate, chiar și pentru situații în care sunt atacate și puse în pericol valori comune și universale ale societății, nu numai când este lezată în mod direct o anumită persoană determinată.)

3o Nivelul trebuințelor ambientale

Presupun asigurarea unui standard de calitate și confort (inclusiv estetic) al vieții, de organizare și „amenajare” a „mediului de viață” (camera sau casa proprie, biroul, mașina, grădina etc.) în conformitate cu „gustul personal”, ori altfel spus, după propriile norme/principii și standarde de percepere/raportare la realitatea cotidiană, astfel încât existența proprie să fie nu doar un simplu fapt, un dat al naturii, sau o pură întâmplare, ci ea însăși să poată

reprezenta o sursă de satisfacție umană interioară.

La acest nivel întâlnim pentru prima dată pornirile artistice ale ființei. Manifestarea capacităților sale cu adevărat creatoare se va exprima plenar pe nivelul 7 (după cum vom vedea mai jos). La acel nivel ea are caracter de artă și presupune o transpunere totală a ființei creatorului în opera de artă, o contopire a acestor două în afara oricărei condiționări, determinări, sau control din partea rațiunii ori voinței. Artistul creează dintr-o pornire interioară, dintr-un instinct existențial trans-conștient și trans-rațional.

Aici însă, pe nivelul 3 lucrurile se petrec întocmai invers. Nevoia de ambient provine dintr-o examinare atentă a mediului exterior, urmată de o supunere a acestuia la normele/cerințele ordinii interioare. Din compararea celor două dimensiuni (interior și exterior) precum și din conștientizarea altor trebuințe (de exemplu nevoia de a avea un partener, ori nevoia de cunoaștere, sau de stimă de sine) se urmărește modificarea/ adaptarea spațiului ambiant pentru ca prin **funcționalitatea** sa să creeze starea de confort specifică și **utilă** satisfacerii acestor trebuințe. Se realizează în acest fel **personalizarea** mediului ambiant imediat înconjurător. Acest confort este deci *mediat* și *utilitar*, dar nu lipsit de estetic. Este nevoia primară de estetic, nevoia ființei de a se înconjura de frumos – nu de dragul contemplării frumosului (acest lucru se petrece cum spuneam pe nivelul 7) ci pentru valoarea sa de accesoriu util.

Astfel observăm de exemplu această nevoie manifestată în ornamentele obiectelor uzuale. Aceste ornamente sunt accesorii funcționale ale obiectelor și nu opere de artă, fiind create cu intenția predeterminată de a înfrumuseța **ceva** și nu de dragul frumosului în sine. În alte situații ele sunt menite a *transmite un mesaj* (de ex. la vestimentație, sau mașini de lux), de a *afirma o anumită poziție socială*, de a scoate în evidență anumite *capacități personale ori apartenența la un anumit grup social* (tatuaj etc). Sau pur și simplu pentru *confortul propriu și personal*; căci aici includem toate formele/culorile obiectelor de care cineva se înconjoară la un moment dat, de la designul noptierei sau a telefonului, la mobilier, zugrăveli interioare, birotică și covoare, până la zona de locuit, spațiul de relaxare, stațiunea sau plaja unde preferă să-și petreacă timpul liber, mașinile, jocurile, ocupațiile și îndeletnicirile care îl atrag și relaxează.

Toate acestea se includ în vasta categorie a factorilor creatori de

confort. Acești factori îndeplinesc deci următoarele **funcțiuni**:

a) -adaptează ordinea exterioară a mediului după ordinea interioară a ființei locuitoare

b) -asigură crearea unui spațiu personalizat, ce s-ar putea numi „turnul de fildeș” propriu, sau ”propria vizuină” (vom vedea mai jos, pentru ca aceasta să devină un „cămin” trebuie să mai primească și altceva: afecțiune, căldura altor suflete etc)

c) -creează un cadru de reprezentanță a ființei în lume; este interfața de contact menită să comunice în avanpost mesaje către interlocutori; totodată creează imaginea ființei în mediul special de viață

d) -reglează procesele interne ale ființei în perioadele de tulburare, printr-o reacție inversă: ordinea internă bulversată se regăsește/reface prin contactul cu imaginea sa externă, fiind astfel un veritabil ”templu personal al regăsirii de sine”

e) -constituie spațiu/mediu de reenergizare, de favorizare a introspecției și sprijin în dezvoltarea personală

f) -reprezintă un mediu simbolic, creând totodată un cadru, o imagine exterioară (extindere sau re-flexie a personalității) care-i permite sufletului să se contemple pe sine, de aici rezultând, pe de o parte autocunoașterea (sau mai exact ajutând la cunoașterea de sine), iar pe de altă parte dându-i acestuia un sentiment de mulțumire, de împlinire de sine.

Pentru că, în paranteză fie spus, o anumită doză de **narcisism** nu numai că este specifică și binevenită, ci e absolut necesară fiecărei ființe având funcția principală de catalizator al procesului autovalorizării (iubirea de sine). În lipsa narcisismului ființa nu ar pune preț pe ea înseși, oricât de dezvoltat ar fi orgoliul propriu. Pentru că orgoliul este orb; un instinct primar al supraviețuirii, perpetuării și impunerii, dar în afara vreunei logici interne de funcționare și fără reguli structurale. Pe când narcisismul ajută ființa să se analizeze, să se contemple, să se cunoască și pună în valoare. Orgoliul doar impune, narcisismul dovedește; clădește o structură afectivă și rațională pe baza căreia ființa are motivația și baza de sprijin pentru valorizarea de sine.

Narcisismul este, de fapt, o nevoie de bază a Sinelui fiecărei ființe, și nu se reduce doar la autocontemplare. Ci „oglină” în care Sinele „se privește” este constituită din toate lucrurile și ființele

mediului său de viață: de la cele mai ne semnificative obiecte de uz personal/casnic, până la membrii familiei ori alte ființe înconjurătoare. Când soția, mama sau fiica ne spun că ne iubesc, sau ce frumoși/deștepți/educați etc suntem; când pisica sau câinele se bucură de prezența noastră; când privim mașina preferată în garaj, ori ne punem o cămașă îndrăgită; sau dimineața când bem cafeaua, din ceașca la care ținem atât de mult pentru că ne oferă satisfacție/plăcere de fiecare dată când o privim; când facem o baie zilnică relaxantă, sau ne plimbăm în parc la sfârșit de săptămână ori ne întâlnim cu rudele/prietenii îndrăgiți; toate aceste amănunte ale vieții cotidiene care creează starea de confort, de ambient, de plăcere de a trăi, reprezintă instrumente/modalități/surse ori mai explicit „oglinzi” în care sufletul se contemplă pe sine, descoperindu-se (într-o oarecare măsură) împlinit în viață.

Dacă aceste „oglinzi” sunt „sparte” imaginea va fi total necorespunzătoare. Narcis din noi se declară nemulțumit de propria contemplare, sau chiar scârbit, ori profund dezamăgit. Pentru că aceste lucruri mărunte ale vieții cotidiene, aceste mici evenimente creatoare de imagine favorabilă, fac frumusețea existenței. Astfel încât pe bună dreptate s-a spus că *„sufletul se împlinește mai bucuros în lucruri mărunte, dar repetate, decât în contemplarea vreunui ideal măreț, însă rece și îndepărtat”* (Francis Bacon).

Dacă aceste aspecte lipsesc, nivelul 3 al Trebuințelor Ambientale, aparent inofensiv, se dovedește a fi de o importanță capitală, fiindcă el destructurează întreg edificiul piramidei. Poate fi omul cel mai mare savant al lumii, cel mai mediatizat și apreciat (sincer) personaj social, posesorul unor averi și afaceri prospere etc, dacă nu gustă acest necesar de plăcere din actele mărunte ale vieții sale, va regăsi existența proprie nu doar searbădă, ci și inutilă. Pentru că ce rost are să trăiești dacă nu simți satisfacție de pe urma acestui fapt. Astfel încât, prin de structurarea/nesatisfacerea acestui Nivel, trece calea cea mai sigură ce poartă omul spre actul sinuciderii. Și pe care se vor abține de a o parcurge doar trei categorii de persoane: cei care îndrăgesc suferința de dragul suferinței; cei prea lași pentru a-și pune capăt zilelor și cei cu conștiința morală dezvoltată, care știu că este un păcat să dezerteze din fața datoriei de a trăi.

4oNecesitățile Sociale

Nivelul necesităților sociale (sau societară) este, poate cel mai

complex dintre toate nivelele piramidei, fapt determinat de multitudinea de funcții ale Sinelui (a se vedea mai jos) care acționează aici, dând naștere unei game variate de tendințe multidirecționate, dar care rămân totuși interdependente, din acțiunea lor sinergică luând naștere o rezultantă – care a și dat numele nivelului – orientată spre raporturile cu „altul”. Acest altul poate fi un seamăn din aceeași specie sau din oricare alta; ceea ce contează este ca acesta să fie perceput ca un „suflet”, ca o ființă vie. Aspectul este important și el ține de gradul de dezvoltare/ evoluție a fiecăruia în parte, precum și de optica sa de viață. Dacă e să vorbim despre oameni, vom găsi unii care simt afecțiune și se dedică astfel cu toată dragostea plantelor pe care le privesc drept ființe vii (așa cum și sunt, de altfel) înzestrate cu viață și simțire, pe când alții chiar și animalele le consideră lucruri, astfel încât nevoia lor de sociabilitate, de un altul (sau alții) nu poate fi satisfăcută decât de un seamăn uman.

Această stare de fapt le îngrădește semnificativ posibilitatea de actualizare (de satisfacere permanentă) pe acest nivel, ei fiind strict dependenți de societatea umană, aspect cu puternice repercursiuni negative mai ales în situații de neacceptare din partea semenilor, de încălcare a regulilor de conviețuire, de excludere etc. În astfel de momente el se vede în imposibilitatea împlinirii pe acest nivel, pe când o persoană din prima categorie și-ar putea satisface nevoile specifice prin intrarea în relație cu alte ființe. Sunt binecunoscute cazurile de „retragere din lume” din diverse motive (în special dezgust, dezamăgire ori oboseală psihică); dar nevoia de raporturi cu un „altul” rămâne la fel de valabilă, astfel că pentru cei ce nu pot da curs actualizării acesteia prin relații (de tipul celor de mai jos) cu lumea naturii (plante, animale), în timp, insatisfacția aceasta se va acutiza putând duce la crize grave, ce vor afecta (paradoxal) chiar concepția (și așa mărginită până atunci) despre viață și ființe, în sensul că o vor restrânge și mai mult. Persoana în cauză va gândi tot mai negativ și exclusivist la adresa celorlalți, se va închide în sine, comunicarea va tinde spre zero, apar comportamente brutale, descărcări de tensiuni necontrolate manifestate sub forma tendințelor distructive (tinde să „sfarme” tot ce-i iese în cale), câmpul mental se îngustează; gândurile clare fac loc obsesiilor tot mai întunecate și totul sfârșește de multe ori prin sinucidere (dar nu din voința controlată de a pune capăt aceste stări de lucruri, ci din întâmplare, din aceeași dorință de a distruge tot

ce-i iese în cale, doar că acum obiectul era propriul trup).

Vorbeam la început despre complexitatea structurală a acestui nivel derivată din acțiunea sinergică a mai multor categorii de trebuințe componente. Iată în cele ce urmează câteva dintre principalele necesități structurante:

a) Nevoia de a primi și dăruia afecțiune. Deci nu este vorba de trebuința de a fi alintat – care am văzut că se plasează pe nivelul 3, al necesităților ambientale. În cazul alintului (când ne complimentăm unii pe alții) nu importă starea de adevăr sau fals a mesajului. Alintul (care este, în fapt, o „minciună sinceră”, bine intenționată) se adresează imaginii noastre despre noi și creșterii potențialului de confort în viață (chiar prin îmbunătățirea relațiilor interpersonale). Dăruirea-primirea de afecțiune, în schimb, presupune transmiterea unui conținut complex de trăiri afective, care scapă rațiunii și deci nu pot fi supuse erorii/falsului. Afecțiunea în contextul acesta înseamnă *trăire sinceră a stării de apropiere, de atașament, de îndrăgire și orientare sufletească spre celălalt; de „a pune suflet” din sufletul propriu în această relație*. La nivel superior, deci la intensitate maximă, această trăire devine **compasiune**. (Concept ce nu trebuie confundat cu mila. Aceasta din urmă constă în voința/impulsul intern de a ajuta o ființă aflată într-o situație/stare inferioară, chiar cu riscul unor pierderi personale. Pe când compasiunea nu judecă, nu valorizează, nu apreciază echivalențele între ființele raportului, ci doar tinde – dincolo de orice rațiune – la unificarea sufletelor celor două; este transpunerea în celălalt și identificarea cu el, rămânând în același timp tu însuși, dar de care ai uitat; compasiunea presupune așadar, o atitudine transpersonală).

b) Nevoia de apartenență, adică aceea de a se simți parte la un grup, o familie, un colectiv, un organism social; nevoia de acceptare, de integrare, de recunoaștere ca membru.

Ea maschează nevoia de protecție, de grijă de sprijin și suplinire a propriilor slăbiciuni (puncte slabe) de către ceilalți componenți ai grupului (în sens generic). De altfel Rousseau observa (în "Contractul social") că întreaga organizare socială, nevoia oamenilor unii de alții, derivă, nu atât din dragoste reciprocă, pe cât din imperativul suplinirii lipsurilor și slăbiciunilor individuale. Observăm că dacă nevoia de afecțiune presupune o relație biunivocă (individul primește, dar totodată trebuie să și exteriorizeze afecțiunea, nu neapărat către cel de

la care a primit-o) în cazul apartenenței, în schimb, accentul cade pe el și nu pe celălalt. Este o trebuință personală/individuală, unilaterală.

c) *Nevoia de comuniune* se deosebește de nevoia anterioară prin aceea că, dacă nevoia de apartenență presupunea simpla acceptare/integrare protectoare în grup, nevoia de comuniune, în schimb, solicită ca între membrii grupului să existe un raport de intimitate și deschidere, de căldură sufletească; o ambianță complexă, cel mai bine descrisă prin conceptul de „cămin”. Sentimentul acesta de „comuniune socială” (cum îl numea Adler) nu depinde de numărul indivizilor ce compun grupul și nici de categoria speciilor din care face parte. Un om și un câine pot foarte bine să-și transmită stări afective în măsura de a creea această atmosferă. Sau cel ce îndrăgește în mod deosebit florile/plantele se poate simți „acasă” numai în grădina sa, în seră ori în pădure etc. „Sentimentul” acesta, deci, poate exista la fel de bine între doi membrii, ori se poate extinde la întreaga societate (umană, pentru că în rândul animalelor nu putem vorbi de o societate extinsă la nivel de specie, dar putem observa – și lua aminte! — la comunitățile mai restrânse pe care acestea le creează ca structuri cu organizare și raporturi inter-individuale ce depășesc rosturile umane în mult puncte; ex: comunitatea lupilor, a suricatelor etc).

Desigur dezideratul sentimentului de comuniune socială extins la nivelul întregii specii umane, rămâne încă un „ideal înălțător” (Adler) chiar dacă socialiștii și-au propus de mai bine de două secole înfăptuirea lui. Mai trebuie ca societatea în ansamblul său să se maturizeze și să urce (pe treptele piramidei) spre momentul intrării în funcțiune a acestui nivel. Pentru că societatea este ea însăși o entitate distinctă de indivizi componenți și, ca orice entitate vie se supune acelorași reguli ale existenței unor Necesități ierarhizate. La gradul de evoluție actual comunitatea umană a reușit accesarea doar primelor 3 trepte ale Piramidei. (Aceasta însemnând că organismul social nu „simte” încă nevoi superioare acestor trei descrise anterior).

d) *Nevoia de relație*: este o nevoie rece și distantă; ea nu presupune incidența vreunui sentiment/afectivitate, ci solicită simpla raportare la ceilalți. Ea își are originea în principal în teama existențială de singurătate, în necesitatea „de a fi cu cineva”. În diverse situații ale vieții întâlnim oameni făcând lucruri aparent ciudate: vorbesc singuri pe întuneric, se mută mai bine la un vecin (pentru care nu avea niciun fel de afecțiune/atracție/nevoie etc) decât să locuiască

singuri pe o anumită perioadă; caută compania unui animal (pe care până în aceea situație nu-l considerau „ființă”) pentru a fi cu „cineva” până încetează respectiva situație etc. Toți oamenii trec prin astfel de momente, fiindcă toți au această nevoie de relație.

În afara sentimentului de frică, ori necesitatea de a învinge singurătatea, nevoia de relație se exprimă și prin trebuința de un altul ca ***oglină reflectoare a propriilor stări de spirit***. Păstorul vorbește cu oile sale, gospodina cu animalele de casă, grădinarul cu florile etc și nu din nevoia de comunicare (care, vedem imediat, presupune transmiterea către *altcineva* a unui mesaj) ci dintr-o necesitate a Sinelui numită ***Nevoia de Destăinuire*** (pentru necesitățile și funcțiile Sinelui recomandăm volumul nostru amintit deja "Psihologia Ființei..."). Ființa (umană, în cazul discutat aici) dorește să „stea de vorbă” cu ea însăși, să realizeze un proces de autoanaliză de introspecție, însă pentru aceasta are nevoie de un agent exterior „viu”, de un „alter ego” în care, dedublându-se (virtual) să-și transpună sinele său conlocutor.

Tot la nevoia de relație vom raporta și ***atitudinile de conflict și competiție*** între un individ și alte ființe componente ale unui grup. Nu este vorba de intenția acestuia de a se impune (fiindcă atunci ne-am afla în prezența nivelului 6, al Stimei/V alorizării de Sine, așa cum se va vedea mai jos), ci doar de dorința de a fi luat în seamă, se a-și dovedi sieși și celorlalți că există, că e prezent și el acolo; de a fi acceptat, inclus, remarcat. În limbaj comun se spune despre un om (în special la oameni se manifestă și mai ales la tineri) că „se dă în spectacol”. Tot ce urmărește este să atragă atenția. De aceea această nevoie de relație (prin aspectul în discuție) este cel mai frecvent întâlnită în ritualurile de curtare (la toate nivelele lumii animaliere, incluzându-l aici și pe om).

e)Nevoia de comunicare și schimb/ transfer: constă în trebuința ființei de a transmite și recepta mesaje, de a face schimb informațional (pe toate căile, nu doar lingvistice) cu alte ființe. Este o necesitate ***de împărtășire*** (care presupune a dăruie ceva din ceea ce am fără a săraci eu) și totodată ***de creștere și dezvoltare*** (de a-mi îmbogăți bagajul informațional cu aspecte utile progresului individual). Ea presupune neapărat un raport între cel puțin două ființe reale, un raport exterior, ce exclude introspecția și raporturile cu sine însuși ca în cazul anterior. (De reținut că prin conceptul de

„informații” înțelegem orice tip de mesaj, fie că este vorba de gesturi, fapte, atitudini, stări de spirit, concepte etc).

f)Nevoia de orientare: presupune raportarea la un sistem de norme unanim (sau larg) împărtășit; călăuzirea în găsirea sensului vieții, a exprimării sale ca ființă, a modalității celei mai viabile de adaptare la existență, a căilor cele mai sigure de realizare a împlinirii de sine, prin orientarea după regulile (deja experimentate și validate) aparținătoare unei colectivități, care prin chiar existența sa (și standardul existenței sale) oferă o anumită garanție în acest sens.

Această necesitate se activează (intră în funcțiune) încă din primele faze ale existenței ființei ca pui, și are rolul primordial în deprinderea/ copierea comportamentului adulților (în faza inițială), iar ulterior, când ființa crește și încep să funcționeze „procesele psihice” superioare (afectivitatea, rațiunea, conștiința), tot această necesitate creează impulsul și motivația necesară proceselor educaționale (și autoeducaționale).

5oNecesitățile de cunoaștere

Reprezintă nevoia fundamentală ce caracterizează toate ființele dotate cu libertatea autodeterminării și a devenirii de sine. Omul este prima entitate din lanțul evolutiv, care resimte puternic activarea acestui nivel în întreaga sa plenitudine, chiar dacă, anumite aspecte ale necesităților de cunoaștere le întâlnim și la unele animale. Și e normal să fie așa dacă avem în vedere că pe acest nivel se manifestă una dintre Cerințele Sinelui – anume aceea de *lumină, de orizont, de orientare*. (Pentru detalii recomandăm din nou „Psihologia Ființei...”)

Vedem astfel la majoritatea animalelor, mai ales în perioada copilăriei, cel mai pregnant evidențiată necesitatea de cunoaștere, manifestată în procesul de investigare a mediului înconjurător, de a interoga lucrurile și ființele din spațiul acestuia, de a pune înrebări și a obține răspunsuri menite a contura o anumită experiență de viață. Puiul animalului este prin excelență o ființă dotată cu **posibilitatea de a se mira**. Dar mirarea lui este orientată *unidirecțional*, înspre exterior, înspre mediu, devenind astfel **curiozitate**. Curiozitatea reprezintă impulsul manifestat ca necesitate a Sinelui de a cunoaște și a se raporta la tot ceea ce întâlnește în mediul său de viață.

Abia la ființele umane (când Sinele, deci este la un nivel superior de evoluție – și de aceea nu se manifestă la vârstele mici, Sinele făcându-și simțită prezența între 14 și 21 de ani), acest impuls devine

bidirecțional, fiind constituit deopotrivă dintr-o curiozitate exterioară și o **interogație internă**. Altfel spus, ființa explorează mediul, descoperă și ia contact cu lucrurile de aici, învață în mod primar cum să se poarte cu fiecare (ca și animalele de altfel) pe baza proceselor foarte bine observate de Pavlov și care au legătură cu **instinctul**, adică aceea conștiință comună a speciei, de asemenea observată de Jung și denumit **mental colectiv**. Însă în afară de acestea, **ființa-om își dorește să cunoască legăturile dintre lucruri, locul și rostul fiecăruia, legile care guvernează procesele observate; de asemenea el vrea să determine rostul său personal precum și sensul vieții sale**. Pentru aceasta constatările, informațiile obținute din exterior sunt supuse unui proces de analiză și sinteză cu ajutorul minții sale și mai mult chiar raportate la valorile și răspunsurile pe care le descoperă în profunzimea universului interior.

Până la stadiul animal ființele învață să se raporteze la lucrurile exterioare și să se orienteze în mediu, în vederea actualizării, a satisfacerii trebuințelor de pe nivelele văzute până aici. Însă ele nu au **Conștiința de Sine**, astfel că cea mai mare parte a funcțiilor de supraviețuire, adaptare, integrare, comuniune, comunicare etc sunt preluate de Spiritul-grup sau al speciei și manifestate sub forma automatismelor, a instinctelor. Ceea ce face puiul animalului în perioada de învățare a „regulilor jocului” potrivit speciei aparținătoare, este să-și reamintească, să-și reactiveze aceste deprinderi specifice.

Ați observat, poate, că, în copilărie un pui de lup și unul de căprioară se raportează unul la altul ca de la ființă la ființă; ei încă nu știu ce roluri joacă pe scena vieții prezente până când vor crește și se vor activa deprinderile proprii specii. În stare naturală procesul este accelerat prin copierea comportamentului părinților sau celorlalți membrii ai speciei și abilitățile instinctuale sunt actualizate prin exersare. Crescut în alt mediu decât cel propriu speciei lui, puiul de animal nu va descoperi cine este cu adevărat decât târziu, la maturitate, când conștiința colectivă – sub forma sublimată a instinctului – îi va spune anumite lucruri despre el. Dar până atunci, respectiva ființă, crescând într-un mediu străin, va fi putut deprinde cu totul alte obișnuințe; va fi putut învăța despre ea că este altceva/altcineva decât îi spune instinctul. Acest lucru se observă cu atât mai pregnant, cu cât ființa-animale este mai înaintată pe cale evoluției și se întâlnește sub

forma proceselor de *domesticire* și *dresare*.

De fapt ambele procese reprezintă modalități prin care ființele aparținătoare diverselor specii sunt scoase din mediul lor natural și, venind în contact cu o specie mai avansată, vor fi influențate de regulile și conduitele acesteia. Astfel, de exemplu animalele din gospodărie primesc un *nume*, un loc și un *rost*; sunt învățate să dezvolte și exerseze anumite abitudini *străine* speciei lor; dobândesc un alt *statut* și o altă *personalitate*; dar cel mai important, sunt *educate* să dea uitării impunerile/pornirile venite din conștiința colectivă și să se conformeze noilor *responsabilități* superioare pe care le solicită statutul lor.

Cu cât este mai avansată evolutiv respectiva ființă-animal, adică mai apropiată de stadiul uman al conștientizării de sine, pe atât de multe lucruri noi, străine speciei sale, va putea învăța, procesul acesta ducând la o dezvoltare mai mult *individualizată*, a entității deci, și nu a speciei. O astfel de ființă (să ne gândim la câinii de apartament, pentru că sunt mai apropiați de felul cum percep ființele-umane lumea și viața, decât alte ființe-animal precum pisicile, ori elefanții, ori vacile), va avea o gamă destul de largă de trebuințe, de la cele primare la cele superioare ale valorizării de sine ca entitate unică, în calitate de personalitate, deci (a se vedea mai jos trebuințele nivelului 6).

În ceea ce privește necesitățile de cunoaștere ele se vor exprima ***deopotrivă în nevoia de orientare, de cercetare și decoperire, de orizont, de libertate***, însă numai la ființele umane; și mai ales începând dinspre jumătatea stadiului de evoluție în sus, se vor manifesta ***mirarea interogativă și reflexia interiorizată***. De abia de acum ființa va începe să mediteze asupra rosturilor și sensurilor celor ce le percepe în mediul său nu doar cu simțurile fiziologice (cele cinci simțuri clasice) ci și cu Simțul Astral, cu Simțul Minții, cu Intuiția ori simțurile superioare: al Transcendenței (al Sacralului), al Unificării etc.

Trebuie să observăm, de aceea, că nivelul trebuințelor de cunoaștere nu are decât parțial legătură cu forțele mentale, pentru că el nu se referă doar la înmagazinarea de informații și descoperirea conexiunilor logice dintre acestea. Ci presupune o *necesitate de încadrare armonică în lume și în viață; de trăire în echilibru cu mediul, de adaptare – în toate structurile proprii – la ordinea, la cosmosul exterior. De edificare a unui sistem propriu de valori, un univers al său, propria Realitate care să-i fie deopotrivă confortabilă și utilă procesului*

de dezvoltare personală; dar care, totodată, să fie viabilă: adică să poată prinde viață, să poată exista în cosmosul exterior, alături de Realitățile tuturor celorlalte ființe și să poată, de asemenea supraviețui fără a fi denaturată de interacțiunea cu acestea. Este vorba deci de procesul simbiozei comune și universla-sinergice dintre toate ființele conlocuitoare ale ecosistemului terestru.

60 Necesitățile de valorizare (Stima de Sine)

Este domeniul a tot ceea ce are legătură cu **trebuința interioară de putere**, de punere în

valoare, de demnitate proprie. *Presupune deci existența (câștigarea și permanentizarea) sentimentului (a trăirii interne) de respect de sine din partea celorlalți, de apreciere și recunoaștere, de validare a propriilor conduite de către un altul. Altfel spus, ființa privește în ochii celui alt (fie el seamăn din aceeași specie sau nu) pentru a se descoperi pe sine, la adevărata valoare, așa cum o regăsește în sufletul aceluia.*

Pe nivelul anterior, am văzut, întrebarea „*cine sunt?*” și „*ce rost am?*” era adresată universului exterior, componentelor și structurilor acestuia. Însă ele i-au oferit ființei un răspuns rece și distant, i-au descoperit un rost abstract, cu bătaie lungă, îndepărtat în viitorul devenirii sale și pierdut într-o mare aglomerare a miliarde de alte ființe și lucruri, fiecare cu rostul său. Acum însă ființa umană dorește a se concentra asupra sa înseși. În universul mare descoperit anterior o pândește riscul disoluției, al „topirii” printre celelalte lucruri, al pierderii *importanței de sine*. De aceea se impune cu necesitate găsirea cât mai urgent a unui **centru de greutate** propriu, care să-i dea stabilitatea și echilibrul în această mare externă a transformărilor continue și totodată o **axis mundi**, o direcție valorică absolut proprie de dezvoltare, o *lege a sa personală* ce merge înainte luminându-i calea și deschizându-i drum printre multitudinea de lucruri, forțe, ființe din universul înconjurător.

Începând cu nivelul 6, deci, ființa își începe propriu zis procesul construcției valorice de sine. Până acum a cunoscut ce o leagă de alte lucruri și valori; din acest moment însă își dorește a ieși din jocul condiționărilor universale, luându-și destinul în propriile mâini și câștigându-și libertatea de acțiune, decizie, manifestare după propria sa voință.

La nivelul 4, am văzut că ființa își identifica sensul existenței

sale cu cel al colectivității. Toate actele, gesturile, gândurile, optica sa de viață, felul de a fi etc, erau reproduse după regulile generale ale acestei colectivități. Căci ea, colectivitatea, reprezenta chiar fundamentul existenței individului, în afara căreia acesta s-ar fi simțit total deznădăcinat; și-ar fi pierdut sensul existenței sale.

La nivelul 6 însă, după ce „a deschis ochii” minții și sufletului descoperind lumea și multitudinea de raporturi, de lucruri, de posibilități și transformări ce se petrec neconținut în universul exterior, ieșind altfel spus din limitele restrânse ale zidurilor colectivității și putând acum privi în orizonturi îndepărtate, în sufletul individului se naște dorința de a și atinge aceste orizonturi; nu doar de a le contempla de la distanță, ci de a experimenta, de a trăi realitățile existente acolo. *Căci fiecare ființă este prin definiție un Călător-explorator, iar devenirea nu reprezintă altceva decât Marea Trecere a ființei dinspre potență spre actualizare, spre existență, spre împlinirea de sine.*

*Aici începe cu adevărat drumul ei în viață, cea de-a doua naștere: construcția de sine. Fiindcă sub atracția mirajului orizonturilor, ființa va lupta cu toate greutatea ieșite în cale; va descoperi ce puteri are, ce capacități îi lipsesc, ce atitudini și strategii trebuie să adopte pentru succesul înaintării: se va antrena continuu în procesul de autoperfecționare; își va dori mereu să fie mai puternică, mai iscusită, mai capabilă. După câțiva pași realizați astfel spre obiectivele propuse, va câștiga **încredere în sine**; după mai multe victorii reușite, va dobândi **gustul succesului**. Acestea două o vor determina să se străduiască și mai mult în dezvoltarea proprie, să-și propună și mai multe realizări, dar și să lupte cu toată enrgia sa. Eroismul, **virtutea personală**, încep a prinde viață. Respectul de sine o propulsează spre nivele înalte e trăire și încredere. De acolo de sus, din turnul său de fildeș lumea de jos nu are decât o singură valoare: aceea de a-i pune în evidență măreția, strălucirea, gloria personală. Ființele, lucrurile din universul exterior contează doar ca probe, ca și competitori ce trebuie învinși, depășiți pentru atingerea obiectivelor individuale și pentru savurarea succesului personal.*

*Nivelul 6 este mediul cel mai prielnic pentru construcția și fortificarea **Personalității**. Din toate bătăliile purtate, din victorii și înfrângeri, din experiențele parcurse, ființa desprinde anumite învățăminte, trage anumite concluzii și își stabilește valorile,*

principiile, regulile și strategiile proprii. Acum nu mai copiază, nici nu mai împrumută sisteme străine, ci își construiește *propriul univers valoric*, precum o casă a sufletului edificată prin puterea individuală: **Caracterul**. Dacă observă, analizează, descompune și recompune lucrurile din universul exterior, dacă interacționează cu acestea mai blând (în asocieri) ori mai brutal (în competiție), dacă se raportează din când în când la ele, este doar pentru a experimenta și învăța, pentru a dobândi cunoștințe noi despre capacitățile sale, despre cheile succesului, despre sporirea performanțelor personale, **despre creșterea și împlinirea de sine**.

La nivelul Caracterului (a se vedea volumul „Psihologia Ființei...”) toate aceste puteri dobândite sunt apoi armonizate și stabilizate, echilibrate între ele și integrate într-un sistem unitar. *De aici își va extrage în fiecare moment al Călătoriei prin viață deopotrivă energia, forța, iscusința, încrederea în sine, demnitatea personală, echilibrul și mobilitatea necesară spre a putea ține piept lucrurilor, a se putea strecura printre, ori a trece peste ele, a-și putea continua drumul dezvoltării personale, al împlinirii de sine prin atingerea Obiectivelor și totodată spre a putea să-și afirme și impună identitatea proprie și unică, în fiecare moment al călătoriei, pretutindeni în universul exterior și interior precum și în fața tuturor componentelor acestui univers dublu.*

În această categorie distingem două tipuri de necesități care se presupun reciproc și se intercon condiționează: pe de o parte **dorința de încredere în forțele proprii** care să asigure succesul în fața unor probleme complicate ale vieții, sentimentul de putere, de adecvare, de siguranță, capacitatea de a înfrunta dificultățile vieții, al cărui corolar este sentimentul de independență și libertate. Deci omul are nevoie să fie el însuși, autonom și responsabil de propria sa viață.

Pe de altă parte, includem aici **dorința de prestigiu, de reputație, de respect, recunoaștere și apreciere** din partea celor din jur. Cercetările efectuate de Alfred Adler au dovedit cu prisosință – fapt pe care îl putem experimenta și noi, fiecare, individual cu privire la propria viață – caracterul puternic distructiv (pentru ființa umană, dar nu numai) al sentimentului de inferioritate, de slăbiciune, de neajutorare în fața vieții.

70 Necesitățile de creație

Până la acest nivel putem spune – dacă ar fi să definim într-un

cuvânt toate celelalte trepte ale Piramidei – că *omul s-a căutat pe sine însuși*. În lume (societate), în viață, în univers, în lucruri, pretutindeni unde pașii cugetului său i-au permis a se îndrepta. A fost purtat pe brațe de semenii săi și la rândul lui a dăruit sprijinul, dragostea și afecțiunea sa atunci când rosturile naturii i-au maturizat sufletul. A călătorit prin lume, a descoperit pământul și rostul lucrurilor, a cercetat universul. În ochii seamănului ca și în stelele cerului, el a căutat răspunsuri despre sine. Și-a oglindit chipul în rosturile acestora spre a-și înțelege și asuma rostul său propriu.

Dar ce a descoperit acolo erau numai imagini; parțiale, inexacte; deformate de atâtea himere ale lumii, legate strâns de sufletul său.

Trebuia să găsească un alt sistem de referință. Și atunci l-a descoperit pe Meșterul Manole. Manole înălțase multe mănăstiri; cele mai frumoase din lume. Dar încă nu o zidise pe aceea a lui. Oamenii se bucurau de creațiile sale, însă el le simțea goale, reci, distante. Simple alăturări de pietre: forme moarte. Manole era neîmplinit; pustiit de sine însuși la fel ca și aceste forme. Îi cere lui Dumnezeu sfatul, rețeta împlinirii; formula magică a creației; pentru că în lipsa ei edificiul autentic nu putea prinde viață. Și Dumnezeu i-a spus: trebuia să pună sufletul său la temelia zidirii (Ana este simbolul vieții lui Manole). *Trebuia să învețe a dăru; a face darul suprem al vieții: propria sa existență. Aceasta este rețeta și arta creației.*

Întocmai lui Manole, ***fiecare om se poate descoperi pe sine în măsura în care se reproduce în creațiile sale. Pe cât de mult pune din sufletul său în ele, pe atât vor fi acestea mai vii și-l vor oglindi mai fidel, iar el va deveni mai împlinit în viață și în lume. De la creația materială, la cea biologică, la cea spirituală; creația este una singură și manifestă un raport al omului cu sine însuși – puterea lui de a se dăru. Fiindcă dintre toate fructele pământului, omul este singurul care sporește prin epuizare.***

8. Necesitățile de Identitate

Am grupat sub această titulatură toate acele trebuințe ale ființei umane care converg spre descoperirea și cunoașterea de sine autentică. Până acum, pe celelalte nivele, anterioare, omul a căutat a se descoperi în lucrurile aparținătoare universului exterior (semeni, alte ființe, obiecte, fenomene etc.). Pe nivelul 7, al creației, descoperă că, pentru ca imaginile chipului propriu observate în lumea înconjurătoare să fie cât mai reale, este nevoie de o *reflectare profundă*

*a sufletului său în esența acestora, este nevoie de trans-punerea sa ca ființă în trupul, în formele lucrurilor exterioare. Este nevoie de manifestarea sa ca și creator de valori. Însă oricât de fidele ar fi aceste trans-puneri exteriorizate în lucruri, oricât ar fi de mare numărul „chipurilor cioplite”, omul tot va trăi nemulțumirea fundamentală de a nu fi găsit răspuns la întrebarea despre **esența și identitatea obiectivă a sa însuși**. Imaginile descoperite în lucruri îi arată mai mult „ce poate” și mai puțin „ce este”. *Nevoia de esență*, de autocunoaștere autentică rămâne încă prezentă. E adevărat că acum omul știe cu mult mai multe aspecte evident definitorii pentru propria sa ființă. Dar toate aceste aspecte au caracter de reprezentanță; ele sunt purtători de cuvânt ai ființei și numai uneori, și doar într-o anumită măsură, fidele. Pe nivelul 7 omul se descoperă pe sine ca și creator potențial de universuri. Întreg mediul exterior simte că îl poate transforma după propria-i voință; înțelege că toate lucrurile sunt legate prin norme și se încadrează în anumite ordini mai mult sau mai puțin generale. Că el însuși, în măsura în care cunoaște legile și raporturile dintre lucruri, poate fi creator de noi cosmosuri. Lumea înconjurătoare, universul fizic i-o dovedește cu prisosință. Realitatea materială (biologică și energetică), precum și realitatea socială s-au lăsat modelate de mâna sa, după propria-i voință și în funcție de limitele (sau posibilitățile) cunoașterii la un moment dat. Aceste două realități au fost pentru el mediile de lucru și antrenament. Erorile uceniciei au prins contur în lumea exterioară pentru a purta peste timp – prin suferința aferentă – mesajul lor de înțelepciune spre folosul întregii specii umane.*

Dar evoluția își urmează cursul ei firesc și omul se regăsește într-o bună zi matur, echilibrat, puternic, și mai ales înțelept, educat. Este acum pregătit să realizeze o nouă descoperire crucială: dacă el poate crea sau măcar modela universuri exterioare, de ce nu ar putea, cel puțin în aceeași măsură să modeleze – sau chiar creeze – universul său interior?

Începând cu nivelul 8, deci, ființa umană constată că nu contează atât de mult ce este, cât **ce poate să devină. Omul se descoperă ca fiind propriul său creator**. El depășește natura și stăpânește forțele acesteia. Constată că întreg universul înconjurător îi este dat ca sursă de inspirație și material de lucru pentru a edifica astfel propria sa identitate. Manole din el nu se mai caută pe sine, ci se edifică. *Omul devine astfel propriul său arhitect. El este cel ce trasează planurile și tot*

el cel care înalță zidurile. În funcție de grandoarea edificiului vor trebui turnate fundațiile. În funcție de înălțimea aspirațiilor va fi și volumul de muncă și cantitatea de moloz, însă și multitudinea nivelelor și splendoarea panoramei ce se deschide sufletului în fața vieții.

Ființa umană se clădește precum orice creație: e nevoie de materiale, de cunoaștere și iscusință, de planuri corespunzătoare, de muncă și efort pe măsura acestor planuri.

Pe nivelul 8 omul are o singură realitate în vizor, iar dimensiunile, precum și conținutul acesteia știe că nu le poate împrumuta de niciunde altundeva. *Trebuie să le producă singur.* Cel mult se poate inspira din universul exterior. *Toate lucrurile (ființe, evenimente, fenomene, etc.) pe care le întâlnește pe drumul vieții sale, le privește acum ca oportunități și utilități în acest demers: al edificării proprii sale identități.*

El este acum asemeni gospodarului ce strânge pe lângă propria casă toate lucrurile necesare satisfacerii unui întreg complex de trebuințe. Fiindcă omul contemporan este o ființă multireferențială; el este un fluviu ce se reculege din nenumărate pâraie, și o realitate alcătuită din multiple perspective. Fiecare dintre aceste rădăcini ale sale își are importanța capitală, fiindcă doar împreună pot da naștere trunchiului numit ființa umană. Iar acesta este numai un început. ***Finalitatea și împlinirea omului vine din puterea lui de a rodi și bucura cu fructele sale o lume întreagă.*** Pe cât de frumoase și înmiresmate sunt florile în anotimpul edificării de sine, pe atât va fi de îmbelșugată recolta în cel al dăruirii.

Pe nivelul 7 omul deprinde meșteșugul sacrificiului și renunțării la sine pentru a se pune în creația dăruită apoi celorlalți.

Pe nivelul 8 el înțelege că nu poți culege dacă n-ai semănat mai întâi; că talentul dăruit de divinitate trebuie înmulțit, iar că adevărata sa măsură constă în capacitatea de a crește și dezvolta potențialul înnăscut, pentru că numai așa va avea cu adevărat ceva de dăruit lumii și vieții.

Împlinirea de sine se naște numai din această acțiune permanentă de a rodi și a dăru. De a se dezvolta mereu și a bucura neconținut lumea și viața cu îmbelșugate fructele sale, crescute din seva proprie după puterea de pătrundere a rădăcinilor în lutul existenței și după aspirația ramurilor spre înălțimile cerului.

Pentru că într-adevăr pe nivelul 8 coexistă nevoia de

autocunoaștere (în sensul profund metafizic, al rădăcinilor) cu aceea de **autocreație** (edificarea propriei identități obiective, independent de influențele lumii) și cu nevoia **împlinirii de sine**.

Împlinirea de sine reprezintă legea de bază și necesitatea centrală care pune în mișcare și direcționează toate procesele evoluției la nivel cosmic. Dacă privim în lumea Naturii (cel puțin la formele de viață accesibile nouă ca înțelegere) observăm că fiecare specie tinde în mod automat (instinctiv) să-și manifeste în existența exterioară natura sa interioară, acel ceva aparte, specific și original care o deosebește de toate celelalte elemente ale mediului înconjurător. Însă omul este o ființă individualizată; a depășit de mult cadrele limitate ale speciei, chiar dacă amprentele acesteia se mai resimt încă. Iar pe nivelele superioare: 6, 7 și 8 el luptă pentru descoperirea, afirmarea și mai apoi (așa cum am văzut) reconstruirea, remodelarea unei identități proprii. **Omul este deopotrivă o specie și un element singular. Dar mai presus de toate el este o potențialitate în continuă devenire; o misiune împlinită și mereu de împlinit.**

Câinele sau panseluța, stejarul sau elefantul se nasc astfel și rămân toată viața în elementul lor natural. *Omul, în schimb, nu se naște om; el vine pe lume numai ca potențialitate, ca aluat din care lumea, viața, întâmplarea – oricine în univers – pot modela orice formă. Însă cel mai important: el însuși poate lua orice formă prin proprie voință.* Poate împrumuta orice chip și juca orice rol pe scena vieții. Și numeroase vor fi deopotrivă rolurile și chipurile împrumutate până când, pe nivelul 8 va înțelege că în sfârșit a sosit momentul de suficientă maturitate, când necesitatea de a-și făuri **propriul chip**, unic și irepetabil se manifestă ca cerință fundamentală a vieții. De acum omul nu va mai fi un doar un rol într-o piesă, ci deopotrivă un scenariu întreg, precum și cel ce trasează cadrele acestui scenariu. Aceeași trebuință naturală și universală a împlinirii de sine își pune din nou cuvântul, însă de data aceasta nu mai reprezintă cerința unei specii, ci **vocea conștiinței individuale**.

Omul este făuritorul propriului său destin. Și el descoperă această condiție individuală și universală pe nivelul 8. *Iar ca orice arhitect este și rămâne responsabil de edificiul născut din efortul său. El înțelege că participă organic și funcțional la constituirea unui întreg și mai mare; simte că de buna sa dezvoltare, de progresul său corect, depinde întreaga stare de bine a universului în care ființează. Că toate*

*lucrurile sunt legate unele de altele în țesătura vieții și numai împreună cu alte ființe, dăruindu-se, luptând și muncind pentru ele, poate fi asigurat progresul și binele tuturor, precum și împlinirea individuală a fiecăruia în parte. Omul descoperă astfel în sine valența, puterea și responsabilitatea (îndatorirea) de **reformator**.*

În funcție de standardul propriei dezvoltări la această responsabilitate precum și nevoia manifestării valențelor de reformator pot lua o formă sau alta, pot acoperi o arie mai largă sau mai restrânsă. Poate cuprinde un partener de viață, o familie sau o întreagă umanitate; poate viza plantele sau animalele; sau copiii orfani ori instituțiile sociale; poate urmări progresul culturii, al științei sau al peresoei umane. *Pretutindeni în jurul său omul descoperă, în toate formele de viață, posibilități de a face util, oportunități și responsabilități de a contribui, dupăpropria-i natură și măsură la mersul înainte al lumii.*

Pentru că în această operă de reformare își află el menirea și împlinirea; creșterea și dezvoltarea propriei identități, realizarea de sine în viață și în lume, prin viață și prin lume.

9. Necesitățile de Spiritualitate

Această categorie de trebuințe are un specific aparte și unic. Așa cum s-a putut observa până aici, în general, există o repartitie destul de clară și o diferențiere relativ exactă a categoriilor de trebuințe, ele neamestecându-se și neconfundându-se unele cu altele. Singurele raporturi permise și care se realizează între acestea sunt de alăturare a efectelor, în mod cumulativ, întocmai precum fasciculele de lumină, fiecare pe frecvența ei proprie, se alătură pentru a da naștere unei raze.

În cazul necesităților de spiritualitate, însă, avem de a face nu cu o concentrare a lor pe un anumit palier (nivel) ci dimpotrivă, *cu difuzia acestora pe întreaga Piramidă. În cadrul fiecărui nivel și în fiecare etapă a dezvoltării ființei în stadiul uman, a existat atracția către dimensiunile transcendente ale realității; sentimentul sacralului, a ceva ce stă dincolo de toate lucrurile, dar este în același timp în ele, constituind esența acestora comună; trăirea mistică a vieții ca valoare în sine.*

Indiferent că era un simplu păstor sau culegător, ori că a dezvoltat civilizații impunătoare, că este la începutul existenței sale ca elev la Școala evoluției sau se află în preajma absolvirii, omul se simte instinctiv parte organică a Marelui Univers, la creația căruia participă

clipă de clipă prin ființa, existența și acțiunea sa. Diferența constă numai în înțelegerea acestei unități ancestrale ce stă la baza întregii vieți; înțelegere care sporește o dată cu trezirea conștiinței de sine, cu descoperirea universului, a semnificației și rosturilor tuturor lucrurilor înconjurătoare, a identității proprii.

Astfel indiferent că trebuința sa centrală se află pe nivelul 4 (al sociabilității) sau 7 (al creației), omul simte în tot ceea ce face nevoia de a se raporta la o Forță superioară, transcendentă lumii fenomenale, o putere care să legitimeze și susțină toate întreprinderile sale din lumea asta. Fiindcă el este și rămâne mereu, indiferent de rolul social pe care îl joacă la un moment dat (sau de nivelul său de evoluție la școala vieții), o ființă duală: deopotrivă spirituală și fiziologică, deopotrivă divină și pământească. Așa cum recunoștea Pascal: "adevărata măreție a omului este să poarte în sine deopotrivă raiul și infernul, neantul și eternitatea". Fiindcă până la urmă aceasta este adevărată condiție a omului: să fie o punte între pământ și cer, să ridice prin munca și dăruirea sa pământul spre cer și să aducă prin puritatea sufletului său cerul spre pământ.

Necesitățile nivelului 9 reprezintă până la urmă o culme a condiției umane: aceea de ființă liberă. Însă această libertate – și deci actualizarea maximă a nevoii de spiritualitate – deși se resimte pe fiecare dintre nivelele inferioare, se produce însă, în totalitatea sa doar aici. Pentru că, ***în momentul activării nivelului 9 omul simte cu cea mai mare pregnanță nevoia de a da curs divinității din ființa sa cea mai profundă.*** Deși trăiește în continuare purtând în sine germenii infernului, ființa umană aspiră spre eden. Dar nu ca realitate exterioară, străină lui, ci, acum trecut prin nivelul al 8-lea în care descoperă puterea și necesitatea de a fi arhitectul propriei sale deveniri, omul descoperă de data aceasta modelul tainic după care trebuie să traseze schițele și să înalțe edificiul ființei sale. *Raiul, de-acum este în sufletul său.* Înainte de a putea cu adevărat schimba ceva în realitatea exterioară, omul înțelege că trebuie să se transforme pe sine după anumite rigori ale devenirii cosmice, pe care acum le percepe tot mai clar ca fiind la baza întregii arhitecturi a lumii și universului. ***El descoperă fraternitatea sa cu întreaga lume vie, și înțelege că o singură ființă se manifestă în toate câte sunt, diferențiate doar prin game armonioase de forme slujind unele altora în procesul transformării spre trepte superioare ale***

evoluției vieții.

10. Nivelele de vârf: 10, 11 și 12

Tratarea Nivelelor Piramidei se oprește aici. Deși are 12 trepte, numai primele 9 categorii de Trebuințe Fundamentale sunt active în prezent. Ceea ce nu înseamnă că ele se și actualizează. Diferența dintre cele două concepte este semnificativă și trebuie luată în calcul pentru evitarea confuziilor.

Activarea nivelelor se realizează prin procesele naturale ale evoluției pe Terra; aceste procese nu sunt supuse controlului speciei umane, ci numai și numai regulilor după care se desfășoară mecanismele și progresul tuturor ființelor la Școala Planetei. Reglarea acestor mecanisme și coordonarea proceselor, precum și activarea nivelelor se realizează prin intermediul Modelatorilor Evoluției (Forțele Cosmosului, Naturii și Ființei umane înseși) dar ținând cont de gradul de dezvoltare al participanților la procesele educaționale: de ființele umane. Pentru că există o corespondență directă între gradul de evoluție atins de ființa umană, reflectat în Nivelul Conștiinței individuale (a se vedea "Psihologia Ființei...") și numărul de nivele active pe Piramidă. Întrucât, în momentul de față omenirea terestră se plasează ca nivel între limitele 4 – 9, cu media ponderată în urcare de pe 6 – 7 spre 7 – 8, este evident faptul că trebuințele nivelelor de vârf (10, 11, 12) nu își pot face însă simțită prezența.

Pe de altă parte trebuie să distingem activarea (așa cum am văzut-o mai sus) de actualizare. **Actualizarea** reprezintă procesul prin care, în mod particular, o anumită ființă umană dă curs trebuințelor de pe un anumit nivel sau mai multe, satisfăcându-le. Actualizarea presupune deci existența activă dar **potențială** a trebuințelor, care ulterior prin alegerea/opțiunea omului pot fi împlinite/satisfăcute sau nu, în această din urmă situație ele rămânând în stadiul de latență, de potențialitate.

În momentul actual al dezvoltării speciei umane pe Terra, sunt deci activate 9 nivele din totalul de 12, dintre care, de la caz la caz, fiecare om în parte poate actualiza un număr mai mare sau mai mic dintre acestea, restul rămânând în stare latentă, adică potențială. Actualizarea trebuințelor reprezintă un proces sinergic și continuu, astfel încât graficul piramidei reprezintă o fluctuație neîntreruptă deopotrivă în intensitate și amplitudine, variind de la un moment dat la altul al existenței ființei umane (a se vedea și explicațiile în

continuare).

CAPITOLUL III ASPECTE GENERALE ȘI COMUNE PRIVIND TREBUINȚELE

1. Asupra simbolismului numeric

Am văzut în secțiunile anterioare unele aspecte privind cele 9 nivele activate ale Piramidei Trebuințelor Fundamentale, din totalul de 12 câte sunt specifice pentru Ființa umană.

Inițial Maslow grupase aceste trebuințe în 5 categorii, inspirat fiind de valoarea simbolică a numărului, care în tradițiile hermetice reprezintă **cifra omului**. Și într-adevăr, așa cum am arătat și cu altă ocazie, evoluția vieții umane este guvernată de 3 mari numere: 5, 7 și 12. Aceste numere însă nu se referă la omul ca ființă, ca elev la școala vieții, ci reprezintă **cicluri**, etape ale organizării procesului educațional în întregime. Deci ele își pun amprenta asupra instrumentelor și dotărilor Școlii Planetare a Terrei, mai mult decât asupra ființelor în sine. Reprezintă forțe ce structurează omul ca specie biologică, nu ființa spirituală locuitoare la un moment dat a organismelor umane.

Astfel numărul 5 corespunde etapei de evoluție planetară în care omenirea a intrat o dată cu venirea lui Isus. Anterior numărul 4 structurase marile civilizații post-atlante (cu excepția celei egiptene): asiro-babiloniană, chineză, hindusă și greco-romană. *O dată cu trecerea în etapa numărului 5 omul a avut posibilitatea să modeleze (sub influența forțelor de acest număr) personalitatea sa individuală și unică.* El parcurge procesul de separare din cadrul masei, de rupere față de valorile clasice, de încălcare a regulilor sociale inspirate de ordinea cosmică, de cădere în necredință etc. Acum se declară moarte zilelor; se pun bazele lumii pământului; omul caută să cunoască și transforme natura și societatea, după propria sa voință și pricepere, refuzând modelele impuse de alte autorități: tradiție, biserică, forțe politice etc. Începând cu Aristotel se nasc științele laice (laice, atee, "necredincioase", dornice să descopere singure realitatea).

Timp de două milenii omenirea s-a aflat în această epocă a numărului 5 corespunzătoare luptei, suferinței, afirmării și edificării propriei identități; o epocă a catastrofelor și reconstrucției, distrugerii și regenerării (vechea civilizație chineză o numea Epoca Tenebrelor). Omul a fost fiul rătăcitor, necredincios rosturilor părintești, plecat în

lume pe cont propriu, hoinărind de unul singur, suferind și în cele din urmă biruind, devenind tot mai înțelept cu fiecare pas în plus realizat pe calea vieții

Finalul mileniului al doilea a găsit astfel, o dată cu trecerea în epoca numărului 6, omenirea pe cale de a fi pregătită pentru misiunea acestui număr (reamintim că numerele sunt simboluri, sunt "nume de cod", apelative derivând din Științele Antice, date unor realități extrem de complexe, cu legi universale ce se manifestă pe toate nivelele de organizare a

Vieții, de la mineral la zei). Omul începe a-și afirma de acum *responsabilitatea activă, creativă și participativă*. Libertatea câștigată în perioada numărului 5 (deopotrivă fizică, psihică și spirituală), autodeterminarea, identitatea (coloana vertebrală), cunoașterea și voința sunt câteva dintre elementele principale cu ajutorul cărora omul mileniului 3 pornește în noua sa aventură, una dintre cele mai grandioase și emoționante căci combină două aspecte importante în egală măsură: reîntoarcerea fiului rătăcitor la tatăl său și edificarea de către acesta a propriei sale case după modelul părintesc. (A se vedea și textele biblice în acest sens, precum și textele cărților sacre ale tuturor civilizațiilor terestre)

Omul se înțelege pe sine ca fiu al Arhitectului Suprem și de aceea, având acum experiența și înțelepciunea atâtor greșeli și suferințe, pornește la reconstrucția universului său social, deopotrivă cu reformarea propriei sale ființe, după normele generale ale arhitectonicii cosmice, în deplină armonie cu tot ceea ce înseamnă viață și ființă în lumea Naturii și a Universului.

Numărul 6 și perioada acestuia în care am intrat corespunde Comunității Universale. Mulți gânditori ai omenirii, de la Planon încoace s-au încercat în trasarea schițelor unei astfel de lumi, însă totdeauna le rămânea ceva pe dinafară: ori refuzau să ia în calcul spiritul, ori refuzau materia (ex: Campanella, Morus, Owen, Fourier, Bacon, Saint Simon și alții). Comunitățile lor erau astfel limitate, trunchiate fie datorită specializării (vezi Bacon de ex.) fie insuficienței perspective asupra ființei și condiției umane. *Fiindcă omul reprezintă un complex de realități în continuă devenire, un proces de derulare neîntreruptă ca un flux mare de forțe ce se originează în nenumărate cursuri adiacente, în nenumărate izvoare.* (Recomandăm din nou "Psihologia Ființei....") De fiecare dată când refuzăm, să luăm în calcul

vreunul din acestea, nu facem decât să vorbim despre un om ipotetic și neexistent în realitatea cotidiană. Această stare de fapt a făcut ca, în întregul curs al istoriei, toate încercările de a concepe lumea nouă să eșueze, rămânând simple și nostalgice utopii: pentru că ele nu vorbeau despre omul concret, omul prezent clipă de clipă în viață și în lume, deopotrivă *ființă biologică, psihologică, social-culturală, natural-ecologică și universal- cosmică*. Omul acesta real își conștientizează rostul său în lume sub aspectul întregii misiuni existențiale: de a se perfecționa continuu ca ființă la Școala Evoluției, de a juca rolurile scenice permise la diverse momente în Spectacolul Lumii și de a contribui prin forțe proprii și după propria-i măsură la progresul și buna dezvoltare a celorlalte ființe (înțelese ca frați spirituali și naturali, deopotrivă elevi și ei), cu diverse nivele de trebuințe, de la cele fiziologice (primare) până la cele spirituale (de vârf), toate făcându-și auzită vocea din profunzimea făpturii sale. *Omul real are o Natură individuală proprie și unică pe care trebuie să o manifeste activ în universul exterior, trebuie să o exprime afirmându-se astfel pe sine spre a realiza dezideratul fundamental al tuturor formelor de viață: împlinirea de sine, cel mai autentic indicator care măsoară și îndrumă ființa pe calea corectă a dezvoltării*. În acest demers firesc al său, de a-și împlini misiunea existențială (cerința Conștiinței și dimensiunea cosmică), de a da curs Naturii Individuale și de a reuși satisfacerea tuturor celor 9 nivele ale Piramidei (după propriul algoritm), omul concret trebuie să-și orienteze activitatea, aspirațiile și eforturile spre patru mari orizonturi, numite dimensiuni sau direcții (perspective) ale vieții sale reale: dimensiunea materială, cea socială, cea individuală și respectiv cosmică.

Toate acestea numai împreună și înțelese ca aflate în interacțiune continuă și sinergică, definesc realmente în întregime conceptul de **condiție umană**. Comunitatea Universală ce se va crea în ciclul acesta al numărului 6, va ține în mod obligatoriu cont de aceste cadre. (A se vedea în acest sens, detalii în volumele noastre "Fundamentele consilierii în managementul calității vieții și condiției umane", "Devenirea umană și Polysul în viziunea pitagoreică", "Legile universale ale sistemului psihic", "Psihologia Ființei. Psihologia ecologică integrativă a personalității").

Maslow s-a lăsat sedus de farmecul mistic al numărului 5 (dealtfel prezent și în tradițiile creștine și evreiești) ignorând că acesta

se referă în fapt la procesul de învățământ și nu la elevi. Așa cum am arătat în altă parte (a se vedea "Psihologia Ființei.") Trebuințele exprimate în exterior sunt expresia (cu excepția celor fiziologice) a Necesităților fundamentale ale Sinelui, adică ale ființei înseși, ce se activează treptat pe măsură ce aceasta avansează pe trepte superioare la Școala Evoluției. Manifestarea lor în lume și viață se datorează deci cerințelor intime ale ființei, unde ele își au originea. De aceea nu se vor supune numărului 5, ci vor fi guvernate de un alt număr care reflectă mai fidel nivelul de dezvoltare al ființei propriu-zise: numărul 12. Ca să înțelegem mai bine putem să facem următoarea analogie: numărul 5 ne spune despre nivelul școlii (ciclul primar, gimnaziu sau liceu) pe când numărul 12 ne vorbește în mod concret despre nivelul de dezvoltare al unui anumit elev (este în clasa a 4-a sau în clasa a 9-a). Pentru că numărul 12 definește cele 12 etape de dezvoltare a ființei în stadiul uman, corespunzătoare nivelelor de creștere/evoluție a Conștiinței pe care noi le-am tratat în volumul amintit.

Școala socială, a pământului, este inspirată după cea universală a progresului vieții la stadiul uman. Meditând asupra proceselor pe care le observăm aici în societate, prin analogie, putem înțelege fenomene mult mai ample, de nivel cosmic, ale creșterii și dezvoltării ființei la stadiul de om. Fiindcă principiul „cum e sus așa și jos” reprezintă aplicația Legii universale a similitudinii organizării vieții și evoluției ființelor pe nivele ierarhice de structurare a ordinii cosmice.

Cel de-al treilea număr de care am amintit, numărul 7, își pune și el amprenta asupra proceselor vieții pe Terra, inclusiv asupra vieții umane, ca o Forță exterioară, o Forță Modelatoare. Șapte este nivelul atins în evoluția sa de planeta înseși, fapt ce determină ca toate elementele Lumii Naturale să fie organizate ținând cont de acest număr (să ne gândim doar la cele 7 culori ale spectrului sau cele 7 note muzicale). Sub acest aspect intră în componența Forțelor ce modelează Personalitatea venind dinspre lumea Naturii, dar nu ne spune nimic despre ființa înseși sau trebuințele acesteia. Chiar și trebuințele primare (fiziologice) sunt guvernate mai intens de numărul 5, care reflecta stadiul organismelor întrebuințate de om și mai puțin de 7.

2. Regula de Evoluție a Piramidei

Omul (și omenirea) tinde la un moment dat spre accesarea unui anumit Nivel al Piramidei, dar Manifestarea lui concretă se conturează la nivelul imediat inferior. Nivelul spre care tinde, este cel pe care se

realizează Împlinirea de Sine individuală; Nivelul concretizării este cel în care trebuie găsite mijloacele de acțiune și înfăptuită acțiunea propriu-zisă. De fapt primul nivel este o virtualitate și nu deziderat. Nu trebuie căutată satisfacerea lui; el e steaua călăuză, ce-l îndrumă pe călător în drumul lui care se desfășoară pe pământ, nu în cer! Acest aspect este foarte important pentru toți cei care lucrează în domeniul dezvoltării umane sau cere sunt implicați în raporturi de motivare a omului. *Aceștia trebuie să determine la fiecare persoană în parte cele două nivele: „al stelei călăuză” și „al drumului propriu”, adică nivelul standardului /cerinței Sinelui, și nivelul (imediat inferior) al locului unde persoana în cauză (și consilierul) urmează să identifice mijloacele de acțiune și să organizeze manifestarea.*

Per ansamblu, la nivelul Terrei, ne aflăm în momentul în care omenirea tinde spre N8 – Nivelulul Identității, al Regăsirii de Sine, dar se manifestă pe N7-al Creației. Aceasta înseamnă că omul căutându-se pe sine, încearcă să se descopere în Opera sa, adică, altfel spus **să se creeze**, să-și dea un Chip potrivit priceperii și voinței sale. Bineînțeles că nu reprezintă decât o Imagine/ o Reflexie a adevăratei sale Ființe, care este Sinele. În măsura în care această Imagine reproduce mai exact Adevărul (= realitatea Sinelui Individual) în acea măsură Sinele este mai mulțumit, mai împăcat. Este ceea ce numim „Împlinirea de Sine”.

De abia cei ce caută realizarea N9-Spiritualitatea, „topirea în Oceanul de Viață”, „trăirea întru Dumnezeu” etc, vor descoperi Identitatea nudă a Sinelui lor real: adică ei înșiși. Este ceea ce obțin „misticii” și în general „elevii” mai avansați la Școala Vieții, care în Planul Fizic urmează (prin impulsul natural, firesc, prin cerința Sinelui propriu) o școală sau disciplină de pregătire spirituală.

O referire la acest proces de Evoluție a Umanității (și al Ființei la gradul de Om) găsim și în cuvintele lui Isus din Evanghelie: „*cel ce se caută pe sine, se va pierde [în chipul lucrurilor, n.n] dar cel ce Mă caută pe Mine se va regăsi*”.

În evoluția omenirii putem vedea cum de la Aristotel s-a tins spre Cunoaștere (N5) dar s-au manifestat tendințe sociale (N4) începând cu filosofii stoici și până la Revoluția Franceză; de la Renaștere s-a tins spre Creație, dar manifestarea s-a situat pe planul Mental, al dezvoltării Științelor, al Cunoașterii și al Imaginii de Sine a omului, al Educației universale a omenirii.

Având împlinite Nivelele inferioare ale Piramidei, adică: un anumit standard de viață, de organizare și siguranță a vieții, o anumită condiție de integrare și participare socială (la viața comunității etc) și o imagine de sine respectabilă (egalitatea tuturor oamenilor, drepturi și libertăți, demnitate socială și individuală, respect al identității persoanei etc), Omul, oarecum liniștit din punctul de vedere al Mediului, al Exteriorului, se poate îndrepta spre Interior, focalizându-și atenția spre Sine Însuși. Prima încercare, la N7-Creator i-a adus un eșec: o imagine falsă, adică Orgoliul de Sine manifestat (exprimat) pe N6 – (al Stimei de Sine) și al cărui efect îl reprezintă deopotrivă crizele globale (militare, sociale, politice) dezvoltarea și haosul științelor, drepturile/demnitatea și condiția umană actuală. Secolele XIX și prima jumătate a secolului XX sunt semnificative pentru aceste momente de suferință constructivă, de maturizare a umanității. Pentru că ele au dus, începând cu această ultimă dată la un salt calitativ: omul pătrunde mai mult în interiorul său (aici își aduc aportul deopotrivă curente spirituale, inclusiv New Age și dezvoltarea anumitor științe: fizicile cuantice, cibernetica, geometriile neeuclidiene etc) și încearcă să se adreseze altor nivele, respectiv, începe să aibă un raport direct cu Conștiința, manifestat în planul realității sociale prin raportarea la legile eterne ale Vieții. De aici au rezultat curente și orientările de fraternitate globală, ecologismele, protecția ecosistemelor, drepturile civice ale animalelor, protecția femeilor, copiilor, persoanelor defavorizate de soartă etc, și ceea ce se numește „conștiința globală”, în fapt zorii trezirii Responsabilității individuale pentru binele colectiv, al celui de alături și al tuturor ființelor dotate cu simțire și care astfel pot suferi.

În acest context, al tendințelor generale de înfrățire, omul începe să se întrebe, care este rolul său, **ce poate** să facă el prin efort propriu pentru, și, în cadrul acestei mișcări universale. De aceea demersul lui de a se căuta pe sine ajunge la N7-Creația și se organizează conform principiului: Omul există în măsura în care creează, în măsura în care **se creează**. Ca fi al Demiurgului, Omului îi revine această misiune: de Creator (debutant, desigur). De aceea nu numai că există în măsura și în limita în care creează, dar mai mult: *el și creația sa sunt de- acum un singur lucru!*

3. Ierarhia Nivelelor

După cum s-a arătat pe parcursul prezentării și așa cum putem

observa din Diagramă, există o ierarhie bine stabilită a nivelelor și o repartitie relativ concretă și exactă a trebuințelor pe fiecare nivel. Desigur în primul rând se pune întrebarea de ce această ordine a ierarhiei? Dacă privim în universul înconjurător vom observa că tot ceea ce există (indiferent că vorbim de ființe, lucruri, fenomene, procese etc.) parcurge mai multe etape în devenirea sa, etape marcate de câteva puncte forte: **nașterea, creșterea, dezvoltarea, maturizarea, reproducerea și apoi, în final disoluția sau reîntoarcerea în elementul de origine.** (A se vedea în acest sens și etapele parcurse de om pe traiectoria vieții sale în această lume, prezentate de noi în ultimul capitol al volumului "Psihologia Ființei.."). La fel mineralul, la fel planta, la fel animalul și omul. La fel însă și Trebuințele sale Fundamentale intră în acțiune respectând aceeași regulă universală a devenirii aplicată ființei umane. Astfel încât, dacă pentru a putea culege roade trebuie mai întâi să însămânțăm, să cultivăm și să îngrijim recolta, întocmai la fel nu vom putea actualiza nivelul 7 al creației (de exemplu) mai înainte de a avea asigurat fondul de echilibru și materialul de bază pentru aceasta.

Explicația ierarhiei nivelelor se regăsește deci în necesitatea naturală (întâlnită pretutindeni în univers) de a respecta ordinea în desfășurare constructivă a evenimentelor. Este o stare de fapt și un principiu general, universal întâlnit.

4. Actualizarea Trebuințelor

a) Principii de bază

Așa cum s-a arătat anterior, în momentul de față, datorită proceselor de dezvoltare a vieții pe Terra, pentru Ființa umană în manifestare (omul social contemporan, cum l-am numit noi), sunt „date în folosință”, adică activate, 9 dintre cele 12 Nivele ale Piramidei.

Activarea lor presupune că există posibilitatea de a fi actualizate (adică satisfăcute) la un moment dat sau pe parcursul existenței individului uman în planul fizic. Ele se manifestă ca o voce, ca o chemare interioară spre împlinire; ca o forță ce orientează ființa de a găsi în mediul înconjurător mijloacele și obiectele necesare satisfacerii acestor cerințe. Trebuințele reprezintă necesități orânduite pentru buna dezvoltare a ființei la stadiul uman și ele corespund „instinctelor” proprii celorlalte specii.

Deosebirea dintre ele este semnificativă însă și reprezintă o distincție de formă, de realizare sau proces, nicidecum de fond. În fond

atât trebuințele umane cât și instinctele din lumea celorlalte viețuitoare constituie Forțe modelatoare ale Universului puse la dispoziția ființelor pentru parcurgerea proceselor de creștere și dezvoltare. Diferența constă însă în libertatea pe care începe să o câștige ființa o dată cu trecerea în regnul uman, libertatea de decizie și opțiune, de participare la propria devenire. Animalul sau planta (de exemplu) sunt complet supuse acțiunii Forțelor Modelatoare ale Universului. Ele se aseamănă din acest punct de vedere cu un copil în fașă: este purtat pe brațe neîntrerupt și toate acțiunile necesare dezvoltării sale sunt realizate prin și de către altcineva.

Omul însă corespunde copilului care învață să meargă pe propriile picioare, să se descurce singur în mediul înconjurător folosindu-se de cât mai multe dintre lucrurile și oportunitățile de dezvoltare pe care acesta i le scoate în cale sub aspectul Forțelor Modelatoare. Căci tot ceea ce există este destinat utilității. Pe măsură ce crește și se maturizează (la Școala Evoluției Universale), Ființa Umană ajunge să înțeleagă întreaga Ordine Cosmică nu ca o alăturare spațio-temporală de obiecte definite / delimitate, ci ca o transformare continuă și reciprocă a Totului în Tot. Fiecare element al Întregului se naște și devine neîntrerupt prin acțiunea sinergică a tuturor celorlalte. Astfel încât Universul îi apare deopotrivă ca fiind creație și evoluție, ca o singură ființă și totuși o mare de ființe distincte, ca o personalitate complexă și eterogenă, dar totuși unitară.

Iată de ce, în cazul Ființei Umane conlucrează o multitudine de Forțe la derularea proceselor dezvoltării sale (pe care noi le-am tratat în "Psihologia Ființei."), dintre care unele sunt exterioare, ale mediului (cosmice, naturale, sociale), pe când altele aparțin nemijlocit ființei în sine, reprezentând puterile sale proprii, dezvoltate pe parcursul evoluției (ex: Voința, Caracterul, Conștiința, etc. — a se vedea volumul amintit). Omul va tinde tot mai intens spre utilizarea acestora din urmă, emancipându-se astfel de sub tutela dominatoare a forțelor mediului, lucru ce se va întâmpla definitiv la finele stadiului uman.

Până atunci însă Ființa Umană va trebui să recunoască și dea curs acestor Forțe Externe, ce i se înfățișează ca veritabile călăuze, ghizi în măsură a-i orienta conduitele pe calea corectei dezvoltări evitând rătăcirea pe fâgașele proceselor degradante. Din interior el este călăuzit de normele Conștiinței (vocea prin care se exprimă

Universul și legile sale); din afară Natura îl îndrumă prin intermediul puterii Piramidei.

Datorită relativei sale emancipări și libertății intrinseci (ce crește o dată cu evoluția ființei) omul are posibilitatea de a-și impune voința asupra Forțelor Modelatoare, putând „rupe” ordinea naturală a Trebuițelor. Ele, în mod natural, tind să se actualizeze de la bază în vârf, conform ierarhiei și datorită legii ce guvernează toate procesele devenirii „forțându-le” să parcurgă etapele „firești”: naștere, creștere, dezvoltare, maturizare, reproducere (creație), disoluție. Omul însă poate „da peste cap” aceste reguli normale; el are acum capacitatea și într-un anumit fel îndatorirea de a realiza „spargerea” ordinii clasice – aparținătoare Lumii Naturii – spre a edifica propria sa ordine, propriul său cosmos. Această stare de fapt este o nouă măsură a puterii sale, a dezvoltării superioare ce îi permite să aibă forța de a domina tendințele străine, de a le supune propriei voințe creatoare.

Astfel, dacă i se face foame, un animal comun va căuta cu prioritate satisfacerea trebuințelor fiziologice, înainte de a da curs celor de sociabilitate (de a se juca alături de semenii, de ex.). Un animal superior, chiar dacă se simte în pericol (afectarea nivelului 2, al siguranței) va prefera să-și apere puii prin chiar prețul vieții, dând curs în acest fel, cu prioritate, unui nivel superior (al sociabilității), „răsturnând” astfel ordinea ierarhiei „firești”. Această „răsturnare” reprezintă o excepție în lumea animalelor, fiind întâlnită numai la cele superioare și doar în anumite conjuncturi dintre care două sunt mai semnificative: *instinctul matern al protecției* (ca stare naturală pentru toate ființele) și respectiv pornirea individuală de protecție și sacrificiu venită din *sentimentul devoțiunii*. Animalele sunt dotate deopotrivă cu organism astral și cu mental (chiar dacă inferior). Ele nu se pot dedica unor idealuri abstracte, dar *pot avea sentimente de profundă devoțiune pentru ființe concrete, particularizate*. (Ex: câine care își apără stăpânul sau vacile care se protejează între ele – aceste specii fiind înclinate natural spre dăruire reciprocă. Tot astfel de sentimente se pot naște și în rândul animalelor comunitare – ex: lupii, suricatele, pinguinii sau focile etc. — comunitatea ca formă organizatorică având ca funcție inclusiv dezvoltarea puterii de dăruire și sacrificiu de sine pentru celălalt.)

În cazul omului, această „dezordine” produsă în actualizarea nivelelor după regula ordinii ierarhice (naturale) este tot mai frecvent

întâlnită. Astfel nu vom mânca pâine nu ne vom fi terminat temele sau munca de birou. Sau nu ne întâlnim cu prietenii ori partenerul atâta timp cât cercetarea de laborator, citirea unui studiu sau a unei cărți științifice ne „captivează”, făcându-ne să „uităm” de alte trebuințe ce în mod natural ar fi fost la rând.

Fiindcă ***ordinea priorităților Ființei umane este diferită de aceea a proceselor naturale. Procesele naturale sunt comune speciei, dar omul depășește specia, devenind mai întâi individualitate, pentru ca apoi, pe parcursul dezvoltării sale, să se transforme în unicitate și specialitate.***

Iată de ce trebuie să observăm două aspecte extrem de importante pentru omul zilelor noastre:

a) ***fiecare entitate umană are un sistem propriu de raportare la Trebuințe***; chiar dacă vocea Piramidei se face simțită după ordinea naturală, omul își stabilește propria sa listă de priorități. De ex: pentru unii cunoașterea este mai importantă decât raporturile de grup, de familie, de a dăru și primi afecțiune (adică sociabilitatea), iar pentru alții viceversa; pentru unii dedicarea vieții pentru a sluji divinitățile (asceții) elimină în parte celelalte nivele, pe când în cazul altora aceeași slujire a vieții și divinității se realizează prin intermediul altor ființe (plante, animale, oameni) și de aceea ei nu vor fi asceți, ci ecologiști, asistenți sociali, preoți etc., păstrând importanța celorlalte nivele după propriile lor criterii de combinare.

Deci pentru fiecare ființă umană în parte există un nivel fundamental al Piramidei (o "axis mundi" a Piramidei), propriu, distinct de fundamentul natural (care este cel fiziologic), în jurul căruia gravitează toate celelalte nivele și pornind de la care se constituie ordinea personală în satisfacerea acestora .

b) întrucât omul este o ființă – în – devenire, un proces în continuă desfășurare, în afara nivelului fundamental propriu (care, ținând de profunzimea ființei și de misiunea sa în această lume, rămâne neschimbat pe parcursul unei vieți), ***fiecare om beneficiază de asemenea de o „rețetă” proprie de ordonare a priorităților nivelelor.*** Această „rețetă” se stabilește în funcție de doi factori:

- Natura sa Individuală (a se vedea "Psihologia Ființei...")
- fluctuația conjuncturilor vieții (sau mai corect, situațiile concrete întâlnite pe traseul Drumului Vieții Personale.)

Întrucât ființa umană se orientează după obiective și în funcție de

mijloacele, conjuncturile și oportunitățile necesare atingerii acestora, ordinea de satisfacere a Trebuințelor variază și ea temporal și conjunctural. Însă această variație nu este aleatorie (în mod obișnuit) ci se realizează pornind de la axul central – Trebuința Personală Fundamentală, în jurul căreia gravitează – și mergând spre obiective, în direcția corectă trasată de coordonate Drumului Vieții Individuale / Personale.

Faptul că de multe ori omul contemporan nu-și caută sensul vieții personale (cu obiectivele, Drumul și toate aspectele Călătoriei – noi am tratat despre acestea într-un volum special dedicat și amintit anterior – "Fundamentele consilierii în managementul calității vieții și condiției umane") determină efectuarea de opțiuni greșite în satisfacerea trebuințelor, lucru ce duce nu doar la o și mai mare rătăcire, ci chiar la crearea de dependențe, de tulburări și distorsionări grave ale armoniei interioare. Pentru că trebuințele sunt cele care asigură „energetic” structurile Ființei Umane. Ele aduc necesarul de energie deopotrivă pentru trup, suflet, minte și spirit astfel încât să funcționeze la potențial optim, pentru ca, per ansamblu întregul sistem psihic – numit om – să se afle în stare de echilibru dinamic și armonie interioară.

Deci în final vom reține trei factori, deopotrivă incidenți și care organizează / structurează specificul propriu al fiecărei ființe umane în parte, „rețeta” Piramidei sale:

1. Regula naturală de satisfacere în ordinea ierarhică de la 1 la 9
2. Trebuința Fundamentală Individuală / Personală, ca ax central al ordinii proprii (de la etajul acestuia întreg universul se vede altfel decât de la celelalte nivele)
3. Obiectivele vieții personale.

În funcție de gradul de evoluție al ființei, de puterea voinței sale individuale și – de multe ori – în funcție de conjuncturi, oricare dintre cei trei factori poate trece pe primul loc. De obicei factorul 1 (legea naturală) este subsidiar celorlalți doi; factorul 2 (Trebuința Fundamentală Individuală) este „înnăscut” (făcându-se auzit ca o voce internă) pe când cel de-al 3-lea Factor (obiectivele) rămâne la libera alegere a voinței individuale. Ei își combină și exprimă forța într-o variație neîntreruptă. Pentru o Ființă umană puternică, orientată corect în viață, care s-a regăsit pe sine și rostul propriu, ordinea firească este 3 – 2 – 1. În rest diverse fluctuații.

Toate Nivelele Piramidei se manifestă **deopotrivă** la fiecare entitate umană, chiar dacă unele (în special extremele) pot fi de multe ori slab resimțite (ex: cei cu tendințe spre spiritualitate nu resimt puternic N1 și N2 și viceversa). Dar aceasta nu înseamnă că nu există, ori că ele ar putea fi ignorate. Chiar din contră, este strict necesar a ține cont de ele în organizarea Planului de Viață, fiindcă tocmai aceste „mici” și „neseemnificative” amănunte pot determina procese psihice dereglatorii semnificative, deși omul nu realizează, nu conștientizează sursa (originea ori direcția) de unde provine problema, dezechilibrul. Pentru că la urma urmei aceasta și este: **un dezechilibru**. Principiul „buturuga mică răstoarnă carul mare” este cu atât mai valabil cu cât Pământul se află în „Epoca Omului de 6”, adică în **Epoca Armonizării tuturor proceselor**. De aceea trebuie luat în calcul fiecare aspect, pentru că acum **totul contează**, iar fiecare lucru își are un loc al său. La fel și orice aspect întâlnit pe Drumul Vieții, își are un loc și un rost în existența și în dezvoltarea noastră. Aceasta face ca să acordăm o atenție deosebită întocmirii Planului de Viață și să-l facem de o așa manieră încât să poată fi oricând adaptabil, să permită integrarea și sinergizarea (= armonizarea, cooperarea în sens creator) a tuturor acestor lucruri noi, la început necunoscute, dar care apar pe scena vieții fiecare la momentul actului său. Astfel că Planul/ Proiectul Vieții este și o dovadă a capacității omului de a se supune transformării continue, pentru că Educația, în general și cu atât mai mult la Școala Universului, presupune această permanentă transformare progresivă și progresistă.

b) Caracteristici ale actualizării

c1 Actualizarea este un proces continuu și repetat (ciclic).

Întocmai precum alimentarea mașinii cu combustibil se cere îndeplinită în mod continuu dacă dorim să funcționeze neîntrerupt, la fel ființa umană și structurile acesteia se impune a fi alimentate energetic prin satisfacerea conformă a Trebuițelor. Această „conformitate” ține de „rețeta” individuală a fiecăruia (alcătuită după cum am văzut mai sus) iar în cadrul acesteia, de intensități specifice ale fiecărui nivel. Pentru cineva e suficient să mănânce de două ori pe zi, să se întâlnească cu prietenii / familia o dată pe lună și să vizioneze un film pe săptămână; însă cea mai mare parte a timpului trebuie să o dedice picturii sau muzicii, ori cercetării sau rugăciunii. Altcineva în schimb merge la biserică o dată pe săptămână, citește o carte bună sau

vizionează o galerie de artă o dată pe lună, mănâncă de 4 ori pe zi, dar își dedică majoritatea timpului copiilor și familiei / rudelor sale. Iar aceste procese trebuie repetate în intervalele lor și în mod continuu. Dacă un ciclu este întrerupt (ex: să mănânce de trei ori pe zi, sau să-și întâlnească persoana iubită în fiecare zi), deficitul „energetic” suferit pe respectivul nivel nesatisfăcut creează o undă de insatisfacție, aducând dizarmonia în întregul sistem psihic.

Căci Ființa Umană este asemeni unui lac: orice influență exercitată, în oricare dintre punctele sale se repercutează și resimte în întreg volumul de apă al lacului. Lacul este o combinație a moleculelor de apă, omul o creație sinergică a Forțelor Vieții.

c2 Actualizarea nu se realizează niciodată în întregime

Deși pare un paradox, adevăratul progres al ființei se realizează nu prin satisfacerea completă a trebuințelor ci tocmai din ***aspirația către satisfacerea lor***. De aceea este necesar să existe un raport de echilibrare dinamică între satisfacere și lipsa actualizării. *O trebuință neîmplinită lipsește ființa de energia necesară bunei dezvoltări. În schimb dacă se actualizează complet, o lipsește de motivația progresului.*

Fiindcă până la urmă adevăratul motor al evoluției, forța care împinge ființa spre înainte, se naște din chiar absența/deficitul de satisfacere al trebuințelor. Acest deficit a primit în psihologie numele de „stroke”, definind una dintre legile de bază ale sistemului psihic uman: *nu împlinirile ne fac să avansăm, ci tocmai nevoile, adică lipsa de satisfacție suprapusă peste dorința posedării/trăirii acesteia*. Trebuie doar respectată o anumită proporție între cele două, stabilită în funcție de specificul aparte, unic, al fiecărei ființe.

Astfel unii oameni se simt cu adevărat motivați doar dacă realizările (adică împlinirile) depășesc semnificativ eșecurile/ lipsurile/ neîmplinirile. Pe alții în schimb (iar aceasta este și în funcție de momentele și conjuncturile existenței sale particulare) tocmai uriașele neîmpliniri i-au făcut să meargă mai departe antrenând, de cele mai multe ori cu ei o lume întreagă. Așa s-au născut marile opere; așa s-au creat revoluțiile; așa se schimbă decorurile lumii sociale. Rolurile jucate pe scena vieții sociale, cu cât sunt mai importante (corect spus mai marcante /active) cu atât se motivează mai mult prin neîmpliniri, decât prin succese. Ele sunt roluri puternice, grele; roluri destinate luptătorilor, reformatoilor.

De aceea putem spune că, dintre toate făptuirile/realizările pământului, ființa umană este singura ce nu-și atinge niciodată împlinirea dar o caută mereu.

c3 Actualizarea trebuie să se realizeze într-o anumită măsură

Sufletului omului se hrănește cu speranță, dar crește numai din împliniri. Speranța este forța ce duce ființa mai departe spre orizontul zilei sale de mâine. Ea deschide perspectivele în fața sufletului, îndepărtând / mutând *linia împlinirilor* înspre viitor și punând între ființă și orizont *atracția dorinței*. Însă pentru a putea înainta, sufletul omului are nevoie să se poată sprijini, cel puțin de fiecare dată când se avântă în zbor, pe ceva ferm, pe realități concrete, actualizate. *Are nevoie de energie permanentizată sub forma împlinirilor, ca dovezi pentru suflet despre puterea și existența sa în această lume.* Fiindcă orice ființă umană știe adevărul fundamental al condiției sale: a exista înseamnă a face, a crea, a realiza, a împlini. Iar aceasta în mod neconștient.

Speranța și împlinirea, visul și realizarea sunt cele două jumătăți care numai împreună definesc realitatea numită Ființa umană, așa cum o cunoaștem noi în lume.

c4 Actualizarea – tendința spre împlinire – nu e specifică oamenilor

Pretutindeni în Lumea Naturii *ființele și procesele se derulează urmând tendința spre un optim de împlinire a trebuințelor*. Planta își orientează frunzele spre a capta maximul de flux solar sau apa din precipitații; animalul își construiește cuibul și alege partenerul având în vedere cerințele unei cât mai bune perpetuări a speciei ori bună dezvoltare (inclusiv siguranță) a puilor. Reglarea populațiilor la nivel ecosistemic de asemenea urmărește cea mai potrivită modalitate de dezvoltare a tuturor formelor de viață etc.

În Lumea Naturii însă, tendința aceasta spre optim de împlinire se realizează prin reglajele automate ale Forțelor Modelatoare (a se vedea "Psihologia Ființei...") Dar numai Ființa umană are posibilitatea și îndatorirea de a-și canaliza eforturile individuale și a-și alege căile proprii / personale în vederea realizării împlinirii de sine în viață și în lume (a se vedea în acest sens și volumul nostru deja amintit "Fundamentele consilierii în managementul calității vieții și condiției

umane").

5. Axiomele trebuințelor

Din materialul parcurs până aici, și din cunoașterea fenomenului uman dobândită atât ca urmare a experienței de zi cu zi, cât mai ales ca urmare a științelor, educației și autoreflexiei, fiecare dintre noi suntem în măsură să înțelegem că realitatea aceasata complexă, numită, pe bună dreptate "fenomenul uman" (sintagma a fost creată de preotul-om de știință: Theillard de Chardin, la începutul secolului XX), urmează în devenirea ei (naștere, creștere dezvoltare, perpetuare) anumite legi ale naturii și cosmosului, universale și deci mereu aplicabile. În continuare prezentăm unele dintre aceste legi sau principii (numite de noi axiome) aplicabile Trebuințelor Fundamentale:

1. Trebuințele sunt ierarhizate conform piramidei

2. Trebuințele corespund nivelelor Conștiinței și se realizează după Nevoile Sinelui (pe care urmăresc a le împlini; a se vedea volumul "Psihologia Ființei.")

3. Piramida aparține lumii naturii, fiind deci aceeași la toți oamenii, dar fiecare persoană are un sistem propriu al importanței Trebuințelor. Ele nu își schimbă locul pe Piramidă, ci doar își solicită actualizarea cu intensități diferite și specifice pentru fiecare ființă umană în parte

4. Fiecare entitate umană are o "rețetă" proprie de actualizare a Trebuințelor

5. Structura piramidală a Trebuințelor se naște în procesul de creare și modelare a personalității socio-istorice, dar anumite trebuințe există dincolo de aceasta, însoțind ființa de la o viață la alta, în toate planurile existenței sale, întrucât misiunea trebuințelor este aceea de a împlini nevoile Sinelui (necesare creșterii și evoluției acestuia)

6. Există o Trebuință Centrală a Piramidei definitorie pentru o anumită persoană (TCF – Trebuința Centrală Fundamentală)

7. În jurul TCF celelalte trebuințe se organizează în funcție de obiectivele individuale ale persoanei

8. Trebuințele nu sunt specifice oamenilor, ci ele aparțin tuturor ființelor dotate cu sine și care încep procesul autodezvoltării

9. Actualizarea unei trebuințe la un moment dat, nu se realizează niciodată în întregime

10. Există un prag minimal în ceea ce privește cerința actualizării unei trebuințe, care, o dată atins permite accesul spre trebuințele superioare acesteia

11. Trebuințele neactualizate cel puțin la nivelul pragului minimal, în timp, dacă se prelungește această stare de neactualizare, dau naștere refulărilor (refulările sunt "doze" mici de "neîmplinire de sine")

12. Trebuințele sunt menite să stimuleze și mențină mereu la cote ridicate Motivația. Motivația deci nu se naște din trebuințe, ci ea aparține ființei (sinelui), făcând parte din structura sa cosmică, potrivit principiului eficienței universale și progresului (alocarea corespunzătoare a resurselor, vizarea obiectivelor, parcurgerea procesului de împlinire a acestora etc – un adevărat management existențial; acesta este rostul motivației)

13. Trebuințele sunt succedate, la un nivel superior, de *interese*. Piramiada reprezintă structura de bază, fundamentul creșterii ființei, dar ea este apoi depășită de interese (pentru ființele umane la nivele superioare ale evoluției), rămânând numai un factor subsidiar de asigurare a existenței ființei. Ea va funcționa spre a crea o armonie între Regulile Naturii și Interesele Ființei (uneori prin luptă, alteori prin conlucrare) având ca obiectiv nu numai existența pur și simplu, ci creșterea, dezvoltarea și evoluția continuă a acesteia.

14. Trebuințele sunt temporale: ciclice (1, 2, 3), permanente (4, 5, 6) periodice (neregulat, deocamdată: 7, 8,9)

15. Trebuințele sunt condiționate socio-istoric (adică depind de timpul, locul, mediul social în care se dezvoltă personalitatea) numai în ceea ce privește forma de satisfacere a lor; în esență (conținut) ele țin de Ființa-în-Sine (Sinele + Conștiința + Natura Individuală + Caracterul). Tot ceea ce depășește necesitățile acestor structuri constitutive prezintă riscul nocivității pentru respectiva ființă, putând devia procesul de bună dezvoltare a ei. Ele se numesc dorințe, vicii, patimi, obiceiuri proaste etc. Toate sunt contrare procesului firesc și individual (propriu, specific) al unei anumite ființe umane. Ele nu sunt Trebuințe, ci iluzii sau capcane. False nevoi.

CAPITOLUL IV

ASPECTE CONEXE ȘI ALTE OBSERVAȚII PE MARGINEA

TREBUINȚELOR

FUNDAMENTALE

1. Grila piramidală personală

Ierarhia piramidală reprezintă starea naturală și universală a prezenței și acțiunii Trebuințelor, dar omul actual depășește prin voia proprie condiția sa naturală, putând impune/ stabili o altă ierarhie, sau măcar altă ordine în actualizarea trebuințelor; altfel spus structura ierarhică fiind universală rămâne la fel satabilită, numai funcționarea se schimbă, în raport cu o anumită ordine persoanlă de priorități existențiale.

Această ordonare diferită este absolut personală, ținând de unicitatea factorilor structuranti ai personalității; ea se poate realiza prin voință proprie, conștient, sau chiar în afara controlului conștient al ființei, datorită statutului său specific actualei condiții (altfel spus, chiar în lipsa alegerii/opțiunii deliberate a omului, nivelele piramidei nu se actualizează în ordinea ideală, datorită intervenției unei serii întregi de factori externi, care în mod normal, atunci când evoluția se realiza prin participarea Modelatorilor (în etapele primare ale dezvoltării omenirii), asigura corectitudinea proceselor, dar astăzi omul are misiunea de a participa prin forțe proprii – deci fără sprijin, doar sub supravegherea acestor forțe modelatoare – astfel încât trebuințele și vechea lor ieriarhie are caracter *subsidiar* în raport cu alte forțe terțe (printre care și *voința individuală*) cărora le este astfel permis a interveni cu prioritate.

Totodată Nivelele Piramidei Trebuințelor ne indică doar *categoriile mari și universale de necesități* naturale ale omului. Însă Natura sa Individuală conține elementele particulare care definesc o anumită **clasă** de Trebuințe. Astfel toți oamenii au trebuințe de sociabilitate, dar unii au nevoie de semeni pentru a le satisface, pe când alții pot obține această satisfacere și în contactul cu alte ființe, sau cu divinitatea. De asemenea satisfacerea acestor trebuințe prin intermediul semenilor poate îmbrăca o **gamă** extrem de variată de manifestări, vizând: categorii de vârstă (unii se simt bine în preajma copiilor, alții a bătrânilor, de exemplu), alții în cuplu sau în celibat, unii au nevoie de public larg, pe când alții de intimitate sau singurătate etc. Modul de satisfacere a trebuințelor variază pe parcursul vieții în funcție de factori precum: educația și autoeducația, cursul concret al dezvoltării personale, experiențele prin care trece subiectul pe

parcurs, optica de viață (generală și cea cu privire la elemente particulare) mediul de viață etc.

Calitatea Vieții este dată de indicele Împlinirii de Sine, iar acesta reprezintă primordial o atitudine interioară, de raportarea absolut individuală, specifică și unică la întreg ansamblul de forțe ce acționează (și a căror rezultantă se modifică) clipă de clipă asupra omului. Orice modificare în sinergia forțelor produce variații ale acestui indice, numai că unele sunt suficient de slabe la un moment dat pentru a fi trecute cu vederea. Totuși efectele acestora se pot amplifica în timp, prin cumulare cu altele, sau prin procesul de "autodezvoltare", astfel încât în cele din urmă să devină periculoase. Este cazul fenomenelor cunoscute ca refulări, obsesii etc. Refulările reprezintă orice insatisfacere a trebuințelor fundamentale naturale și specifice subiectului uman.

2. Axul central al piramidei

Există cel puțin o trebuință și cel mult trei care reprezintă axul central al structurii de personalitate, în jurul căreia gravitează toate celelalte și la care ele se supun; de asemenea în funcție de acest ax, se construiește și optica de viață a persoanei, viziunea și înțelegerea sa asupra proceselor existenței, dar mai ales ea determină alocarea de resurse, orientarea strategiei existențiale a ființei umane.

Cunoscând ierarhia universală a trebuințelor și deopotrivă axul central al unei anumite persoane, vom putea mult mai ușor să intervenim în promovarea progresului acesteia prin stimularea în primul rând a nivelelor vecine (dar superioare) acestui ax. În acest fel ființa umană va avea (sau va găsi) mult mai ușor surse de motivare și va descoperi atractivitatea și a altor zone ale existenței sale, până atunci în mod superficial ignorate; găsind aceste resurse la "costuri" mici (pentru că ființa umană în mod natural și inconștient efectuează totdeauna raportul cost/beneficiu, de aici născându-se motivația), omul va continua din proprie inițiativă și pe cont propriu (chiar dacă la început cu un anumit sprijin extern) procesul personal de dezvoltare, adică de "cucerire" a nivelelor superioare ale piramidei.

3. Cele trei etape ale dezvoltării ființei

Pretutindeni în Lumea Naturii ființele urmăresc a parcurge **trei etape** mari în existența lor, care în cazul speciilor preumane se realizează prin efortul Spiritelor Grup (și la nivel de specie, nu de individ), dar în cazul omului în principal prin efortul propriu și

individual (a se vedea și volumul amintit: "Psihologia Ființei "):

- **autoconstrucția** (crearea identității personale)
- **afirmarea** (recunoașterea identității proprii de către ceilalți)
- **valorizarea** (dezvoltarea prin "punerea în lucru" a identității, manifestarea exteriorizată, nerămasă doar în forul intern, a elementelor de specificitate, extinderea propriului sistem de valori în mediul exterior)

Aceste etape se realizează în funcție de nivelul evolutiv al ființei, în cazul omului, prin următoarele **forme de exprimare/manifestare**:

- **impunere** (*puterea fiziologică*: omul se confundă cu trupul)
- **colaborare/intrajutorare** (*puterea colectivului*: omul se regăsește în comunitate, echilibrul realizat prin schimb echitabil; justiția, dreptatea)
- **autoritate** (*forța rațiunii*: omul se definește prin ceea ce știe și gândește – puterea informației și a capacității de a o manipula; aristocrația; principiul "supraviețuiește cel mai puternic")
- **creativitate** (*forța aptitudinilor și calităților personale*: omul este ceea ce poate face și face în mod concret – omul este totalitatea realizărilor sale)
- **slujire/dăruire** (*forța spiritului, virtutea* – omul este nu doar ceea ce realizează creativ, ci aceste realizări dăruite celorlalți; inclusiv propria persoană trebuie să fie o astfel de realizare)

În același sens a se vedea și teoria lui Alderfer, care împarte nevoile umane în: N. de existență; N. de relații; N. de dezvoltare. Noi considerăm însă că această repartitie este epecifică tuturor ființelor vii din lumea Naturii, doar că abia la specia omnă etapele acestea încep să devină conștiente. În lumea Naturii ființele lucrează în baza instinctului universal al speciei, pe când în lumea sa omul beneficiază de un complex cu mult mai vast de instrumente de lucru (funcții ale Sinelui, puteri ale Conștiinței, virtuți ale Caracterului, forțe ale Naturii Individuale – petru a reaminti numai câteva dintre cele interioare, sau forțe dobândite din mediul exterior, aparținând: moștenirii genetice (bio-fiziologice), creșterii primare, educației și autoeducației, instrucției, tradiției și culturii etc; pentru detalii privind multitudinea de actori-forțe ce concură la formarea personalității și trasarea destinului uman în lume, recomandăm volumele: "Psihologia Ființei."; "Fundamentele consilierii în managementul calității vieții și condiției

umane").

4. Aspecte suplimentare privind unele trebuințe

Ajunși în acest punct al tratării, trebuie să observăm că ceea ce Maslow a denumit **Trebuință de Actualizare** (sau autoactualizare) reprezintă **Nevoia de Identitate** (cum am denumit-o noi) de pe nivelul 8 al Piramidei manifestându-se și sub următoarele aspecte:

— **Nevoia de putere individuală**; de a-și dovedi sieși (în primul rând), dar și lumii, că este în stare, că are posibilitatea/capacitatea de a face realizabile anumite lucruri; deci puterea nu se exprimă prin impunere asupra vreunei realități exterioare (ființe, lucruri, evenimente) ci sub aspectul său creator-calitativ. Ființa dorește să creeze noi realități (lucruri) după anumite modele interioare, proprii sufletului său, după dorințele sale intime conforme cu Natura Individuală.

— **Nevoia de creație**: reprezintă exprimarea capacității de creație; numai că, dacă pe nivelul 7 aceasta a fost dezvoltată sub aspectul ei mai mult sensibil, adică leagat de "slăbiciunile" artistice ale ființei, de subiectivitatea sa (un amestec de influențe sentimentale și intuiționale), aici însă este vorba mai mult de o lege transcendentă și obiectivă, o forță externă care "îi poruncește" din interior prin vocea conștiinței, **să realizeze**, (să înfăptuiască) misiunea sa creatoare. Suntem la acest nivel în prezența acțiunii Ordinii cosmice; ființa se descoperă pe sine (de aceea se și numește Nivelul de identitate) ca parte și agent al înfăptuirii acestei Ordini. Legea și Ordinea sunt sădite în cele mai profunde unghere ale făpturii sale; misiunea sa este să le descopere și actualizeze, adică să le dea curs transpunându-le în realitatea lumii exterioare, la momentul social-istoric în care trăiește. Este rolul pe care îl are de jucat pe scena vieții.

— **Nevoia de reformare**: nu doar creează, și aduce pe lume lucruri noi, ci și transformă la un nivel superior realitățile scenei vieții, în acord cu Principiile universale (descoperite la nivel de Conștiință)

— **Nevoia de apartenență la ordinea cosmică**

— **Sentimentul (starea de spirit) specific datoriei individuale** (dar de dimensiune cosmică, în sensul că ființa se simte responsabilă și pentru acele evenimente la care nu contribuit în mod direct, precum și pentru starea de bună dezvoltare și a altor categorii de ființe)

Nevoia de Concordanță se manifestă ca o necesitate de a pune de acord, de a crea o armonie între mai multe paliere ale personalității:

— *ceea ce crede* (convingerile personale, indiferent că sunt religioase ori laice, filosofice sau mistice, raționale ori culturale etc)

— *ceea ce știe* (cunoașterea și înțelegerea reală, practică al un moment dat, asupra realității și proceselor/fenomenelor lumii înconjurătoare)

— *ceea ce simte* (toate stările fie ele senzații, afecte, sentimente, idealuri, intuiții ori trăiri de conștiință; adică tot ceea ce face sufletul uman să vibreze și nu ține de domeniul rațiunii)

— *ceea ce face* (acțiunile proprii în realitatea fiziologică, materială)

— *obiectivele, visele, aspirațiile individuale*

Nevoia de Concordanță nu aparține piramidei, ci ea caută să pună în armonie atât nivelele piramidei între ele, cât și piramida cu *interesele* (a se vedea mai jos observațiile privind motivația). Piramida trebuințelor ne amintim noi că aparține Lumii Naturii, adică este o scală naturală dăruită omului ca instrument de călăuzire în procesul corectei funcționări și dezvoltări a propriei sale ființe. Interesele în schimb pot fi bune (corecte) sau rele (deviante de la cursul firesc al buneii dezvoltări). Ele se nasc sub impulsul diverșilor factori din universul în care ființa umană face parte la un moment dat (factori culturali, ideologici, tradiționali, religioși etc.). Dintre toate făpturile vii, omul probabil că este ființa cea mai ușor de înșelat, întrucât este dotat cu posibilitatea de a visa, de a spera, de a împărtăși idealuri și de a urmări să le transpună în realitate. Omul este singura ființă neterminată, misiunea vieții lui fiind tocmai aceea de a se edifica pe sine însuși. Ori în această călătorie a regăsirii și actualizării de sine, în acest pelerinaj dinspre ceea ce este (o potențialitate) spre ceea ce trebuie să fie ("sinele său individual și unic", cum ar spune Maslow), în calea ființei umane multe sunt orizonturile false ce se deschid, și multe prăpăstiile îmbietor mascate în chipul celor mai ademenitoare iluzii. Toate acestea dau naștere la interese dintre cele mai variate și puternice. Însă numai acele interese care respectă calea naturală și unică a dezvoltării fiecărei ființe umane în parte vor fi bune; toate celelalte rămân capcane, obstacole, iluzii ori înșelătorii ale lumii; probe de atenție și vigilență pe care aceasta le plasează în calea devenirii omului-ucenic.

5. Observații privind motivația

Întreaga dinamică și toate transformările produse în lumea

naturii se guvernează prin **mecanismele managementului resurselor**: dobândire, utilizare, investire, sporire etc. Împlinirea de sine, sau împlinirea condiției existențiale are la bază (adică se sprijină fundamental, în lipsa acestora neputându-se realiza) nu atât posesia resurselor (resursele sunt realități abstracte) cât utilizarea acestora ("posesia de folosință"). Ceea ce omenirea a învățat a reproduce în societate (pe latura economică, militară, strategico-diplomatică etc) reprezintă în mic operațiuni ce se desfășoară pretutindeni în Lumea Naturii și la scară macrocosmică.

Motivația se naște din raportul cost/beneficiu pe care ființele îl realizează în mod natural (ca un automatism) în vederea devenirii lor (= identitate + afirmare + dezvoltare, ceea ce implică desigur și supraviețuirea, perpetuarea etc. dar aceștia trei sunt factorii cheie vizați, așa cum s-a văzut mai sus).

În Lumea Naturii procesele se desfășoară la nivel de specie și de către forțe superioare.

În lumea umană însă, ființa are libertatea găsirii modalităților de atingere a celor trei factori, are posibilitatea de opțiune/alegere. De aceea numai în lumea oamenilor poate exista **eroarea** (sub toate aspectele sale: minciună, tăinuire, greșeală, etc).

Omul, în schimb, este individualizat și, la stadiul actual al dezvoltării, a dobândit și atributul *unicității*. Această stare de fapt determină ca fiecare individ în parte să aibă o ierarhie proprie a Trebuințelor Fundamentale și, în funcție de aceasta să stabilească obiective specifice, care nu țin de valori universale (ca în cazul celorlalte specii) ci de valori personale și unice. El astfel poate stabili care sunt modalitățile concrete prin care atinge cei trei factori și de aceea ceea ce din afară poate părea sacrificiu, din interior se poate vedea ca afirmare sau dezvoltare. Deci raportul cost/beneficiu trebuie văzut în lumina valorilor individuale și în conjuncturile realității concrete în care, la un moment dat, o anumită ființă umană urmărește atingerea unuia (sau a tuturor) celor trei factori. Astfel înțelegem cum pot fi oamenii motivați să meargă (de bunăvoie, deci) la război, să pună în joc, altfel spus, propria lor existență, sau multe dintre valorile foarte importante ale lor: pentru că li se arată (prin manipulare, convingere sau orice alte mecanisme), sunt ajutați sau determinați să descopere **alte valori** mai înalte decât cele mai înalte de până atunci, sau să conștientizeze într-o altă lumină importanța acestora. Și valorile

spirituale (deci nemateriale) ca și cele bănești pot suferi oscilații de apreciere, se pot devaloriza brusc sau să le crească cotația la fel de brusc. Dar raportul cost/beneficiu funcționează întotdeauna corect, adică ființa urmărește un profit, un plus, orientându-se în direcția acestuia, chiar dacă pentru aceasta slujește unor valori ce până atunci aveau o "cotație" redusă.

Valorile sufletului uman se negociază ca la bursă: de o parte omul, de cealaltă lumea.

Între acestea două Conștiința, Natura Individuală și Caracterul încearcă să oprească haosul, să realizeze o anumită stabilizare pentru ființa în cauză, să o ferească de torentul lumii, de oscilațiile permanente din mediu. Legea raportului cost/beneficiu este implacabilă. Dacă omul pierde la bursa valorilor, dacă greșește aprecierea importanței fiecăreia la un moment dat (și în fiecare moment), riscă să sufere, sau chiar să "dea faliment". De aceea Conștiința, Natura Individuală și Caracterul aduc anumite constante în existența sa, care să-l ferească de erorile de calcul. Erorile pot apărea din pricina efortului existențial, a consumului energetic depus în procesele evolutive (urmărirea celor trei factori). În această situație, aceste constante acționează ca veritabile automatisme, funcționând cu un consum minim de energie – din inerție. Ele sunt întocmai precum formulele matematice: o dată descoperite și înțelese, le folosim ca atare, ca modele, fără a fi nevoie de fiecare dată să le deducem; adică nu mai pierdem timpul și resursele să parcurgem întreg procesul fabricației, ci luăm numai produsul finit, pe care îl utilizăm mai departe. Acesta este mecanismul progresului: folosim ceea ce avem deja, pentru a dobândi lucruri noi. Mersul înainte se realizează sprijinindu-ne pe pasul deja făcut anterior.

Astfel încât omul nu trebuie să recapituleze de fiecare dată "oare cum am învățat eu să nu ucid, sau să nu produc intenționat suferință altuia și de ce nu"; ci o "voce" internă îi afirmă și impune aceasta. Este o normă proprie pe care el o ia de bună și o utilizează mai departe în raporturile cu lumea. Acesta este un aspect important al fenomenului numit **credință**: *ea presupune că ne amintim lucruri pe care le știm și să folosim formulele/legile născute din învățarea acestora.*

Pe măsură ce ființa devine mai evoluată, ea dobândește mai multe astfel de constante, deține formule mult mai complexe și mai puternice, care îi permit executarea de exerciții grele la nivele

superioare, dar și, pentru lecțiile mai ușoare, îi asigură un standard crescut de siguranță. Ea va putea fi cu mult mai greu de manipulat, pentru că "vede" mai clar mersul bursei valorilor și nu poate fi determinată să greșească atât de ușor aprecierile. Se spune că "omul are personalitate", sau "are caracter", adică are constante puternice, menite să realizeze în mod corespunzător – corect pentru ea – raportul cost/beneficiu.

Este necesar în acest context să operăm distincția pe de o parte între **motivația naturală** (omul merge la luptă fiindcă la standardul său de evoluție viața membrilor familiei este mai presus de viața altor ființe umane pe care le sacrifică, deci fără să greșească în acest fel) și **motivația artificială, sau falsă** (când potrivit standardului propriu, ar fi avut posibilitatea să aprecieze că pentru el fapta de a sacrifica viața oricărei alte ființe umane nu duce la progres, la dezvoltare personală; că balanța cost/beneficiu în realitate este cu minus, atâta doar că sub mecanismele manipulării, în acel moment i s-a părut că a crescut brusc importanța anumitor valori; de exemplu gândește așa: "nu mai contează atât de mult familia și cei dragi care depind de mine, nici principiile mele de pacifist convins, ci eu merg la război să mă răzbun pentru lezarea demnității naționale prin actul politic X; fără această revanșă eu personal nu mai pot trăi". Prin manipulare, omul vede fals lucrurile, stabilește eronat "cursul valorilor", tocmai întrucât ***manipularea a reușit să îndepărteze, să evite constantele personale***; le-a "adormit" făcând omul să uite cine este și împrumutându-i o nouă identitate utilă scopului manipulatorului, dar nocivă pentru individ.

La jumătatea secolului se considera că satisfacția în muncă aduce cu sine performanța, pentru ca în prezent să se constate că astăzi s-a inversat situația: obținerea performanței atrage satisfacția. Faptul se datorează schimbării generațiilor de oameni, în sensul în care ei au urcat pe piramidă de la nivelul 6 al stimei de sine și autovalorizării spre nivelul 7 al creației. Copii învață și practică acele jocuri care le aduc satisfacție, care le fac plăcere. Adulții însă realizează acele lucruri pe care le consideră utile, folositoare, mai presus decât plăcute. Adică după principiul conform căruia "copii simt, tinerii intuiesc, adulții apreciază iar bătrânii evaluează", vedem că un copil este centrat pe senzații, pe când adultul pe obiective. La fel se întâmplă și cu generațiile de oameni care s-au schimbat o dată cu trecerea

dintre milenii. Indivizii umani tind tot mai mult (la fel ca și elevii din clasele mari ale școlii) *să se centreze pe dezvoltarea persoanlă, să se orienteze pe obiective, să investească în mod conștient în creșterea și valorizarea lor ca ființe unice.* Elevii mai mici învață mai ales de nevoie sau de plăcere; ei sunt centrați pe prezent; viitorul le rămâne străin. Nu știu încoto trebuie să meargă. Elevii mari încep să întrezărească tocmai acest viitor individual al fiecăruia, să investească în "amenajarea" acestuia, să parcurgă singuri acele lecții de pe urma cărora ies îmbogățiți cu acele abilități și compentente ce-i vor ajuta să se apropie tot mai mult de împlinirea personală în viață și în lume. Aceasta presupune că *fiecare individ se simte (într-o măsură mai mare sau mai mică, și cu privire la o arie mai largă sau mai restrânsă de realități) responsabil asupra comportamentului său (prin vorbe, fapte, gânduri), asupra existenței sale ca ființă și asupra a ceea ce face sau nu face ca posesor al acestui statut.* Fiindcă de acum încolo omul începe a se percepe ca Ființă. Deci nu animal superior, nici celulă a organismului social, nici trimisul sau fiul lui Dumnezeu pe pământ, nici oaie în turma vreunei religii, nici discipol al nu știu cărui zeu ori maestru. Ci pur și simplu Ființă – elev la Școala Evoluției Universale – alături de alte multiple categorii de ființe, pe diverse grade de dezvoltare, care până acum i-au fost ascunse perceperei și înțelegerii sale. Astăzi omul occidental deschide ochii pentru prima dată în existența sa pe pământ. Privește în jur și începe să înțeleagă; privește spre el și caută să se cunoască. De aceea va lepăda toate poveștile de grădiniță pe care le-a auzit până acum și va arunca toate cârjele de care s-a folosit ca să deprindă tehnica mersului. *Mitologia, știința, filosofia, religia etc. vor deveni file de istorie și obiecte de muzeu. La fel instituțiile sociale.* Căci omul începe a-și făuri aripi să zboare spre înălțimile condiției sale de semizeu. Tocmai de aceea va trebui să înlătore toate lanțurile trecutului. Zborul înseamnă libertate, împreună cu perspectivă și responsabilitate. Toate acestea presupun viziune, orientare, cunoaștere, decizie persoanlă, strategie și mai ales acțiune. *Omul contemporan, mai mult ca oricând în istoria speciei sale, este un om al acțiunii, al demolării și reconstrucției.*

Motivația reprezintă resortul evolutiv care pune în mișcare, din interior, sistemul ființei la stadiul uman (și al celor ce se apropie de acest stadiu). Ea reprezintă o calitate (trăsătură, componentă a Sinelui) ținând de natura sa cosmică. Prin intermediul ei ființele care

Încep procesul indiviudalizării sunt determinate să respecte standardele unui "*management existențial*" *eficient*, în cadrul cosmosului urmărindu-se a se da curs legii progresului, fapt ce presupune o atentă alocare a resurselor, evitarea risipei, a pierderilor, a suprapunerilor etc. De aceea puterea și impulsul motivației vor canaliza eforturile ființei după aceste standarde. *Piramida trebuințelor fundamentale, precum și regulile de organizare și funcționare a acesteia, reprezintă instrumentele prin care motivația funcționează transpunând în practică acest management eficient al creșterii și dezvoltării ființei.* Trebuințele sunt menite să mențină mereu un standard optim al motivației; deci ele nu creează motivația, ci numai alimentează funcționarea (activarea) acesteia.

Ființa umană contemporană este centrată pe obiective; de aceea interesele vor prevala trebuințelor. Dar orice interes este absolut personal (individual) și reprezintă punerea în curs a naturii individuale. Chiar și compasiunea perfectă (centrarea pe celelalte ființe și uitarea de sine) nu face decât să transpună în realitate o anumită stare a Naturii individuale la acest nivel evolutiv. Respectiva persoană și-a depășit starea de *ego*, de centrare pe sine, dar aceasta nu înseamnă că nu are un motiv anume/ bine determinat de a face actele de compasiune. *Nimic în univers nu se petrece nici de la sine, nici la întâmplare/ fără un motiv bine determinat și absolut necesar.* Uitarea de sine, a compasiunii, nu trebuie, de aceea, confundată cu inconștiența; chiar dacă nu mai intervin procesele rațiunii pentru a explica "de ce?" totuși există motive foarte puternice, transcendente mentalului, care vin din sfera cauzală, ținând deci de legi și principii, de Conștiință. Acestea nu au nevoie de explicații și fundamente construite pe baza proceselor mentale; de aceea apar uneori ca paradoxuri. Pentru că fundamentarea lor s-a făcut în timp, pe parcursul evoluției; acum sunt sedimentate sub forma Legilor universale la nivel de Conștiință și fac parte intrinsecă din Natura individuală a ființei. Deci dacă ea realizează acte de compasiune, este pentru a da curs acestor legi, (voce a conștiinței), de a transpune în realitate, de a actualiza propria sa natură internă. Acesta este tot un interes individual, cu nimic diferit ca esență de interesele ego-ului; ceea ce le deosebește sunt realitățile cărora slujesc și nivelul de evoluție diferit al acestor realități. Dar în fond ele sunt și rămân ***interese individuale*** ca expresie a strategiei de management

existențial, care ține de esența întregii Organizări Cosmice, fiind așadar implementat în structura fiecărei ființe, de unde începe a se manifesta din momentul începerii procesului de individualizare, adică de când acea ființă este tot mai conștientă de sine și de universul în care viețuiește la un moment dat.

6.Lumea de Vis și Trebuințele Fundamentale

Fiecare om poartă în sine un întreg univers. De când venim pe lume suntem însoțiți de anumite gânduri, de anumite dorințe și chiar aspirații asupra devenirii noastre viitoare. Dacă întrebăm omul în prima copilărie "ce se va face el când va fi mare", vom fi surprinși să aflăm mai multe lucruri și mai concrete decât ne-ar putea spune majoritatea psihologilor examinând aceeași persoană după 30 – 40 de ani.

Pentru că fiecare dintre noi aducem pe lume un proiect. Întreaga noastră existență în societate constă în punerea în practică a proiectului individual, a misiunii noastre de viață. Pentru realizarea corespunzătoare a acestui deziderat, Universul ne-a înzestrat cu o serie de Forțe Modelatoare, puteri ce ne sunt alături, sprijinindu-ne, corectându-ne și antrenându-ne mereu pe drumul desăvârșirii individuale și al realizării proiectului vieții. În afară de aceste forțe externe, beneficiem de propriile noastre puteri interioare: normele Conștiinței, virtuțile Caracterului, elementele componente ale Naturii Individuale etc. (a se vedea pentru detalii "Fundamentele consilierii în managementul calității vieții și condiției umane" și "Psihologia Ființei. Psihologia ecologică integrativă a personalității").

Am arătat anterior că satisfacerea Trebuințelor conferă sufletului energia necesară învingerii obstacolelor și greutăților vieții, dar că, în același timp această satisfacere nu trebuie să fie totală, fiindcă în acest caz l-ar lipsi de motivația de a merge mai departe. Condiția omului în progres / dezvoltare este o necesitate de actualizare continuă. Omul, spre deosebire de celelalte ființe, are posibilitatea – și îndatorirea – operării prin propriile forțe a reglajului trebuințelor, pentru a păstra proporția ideală între satisfacere și motivație. Natura nu realizează decât parțial acest reglaj, restul trebuind suplinat de către ființa umană. Animalul de exemplu, sau planta, nu luptă să obțină un anumit nivel de împlinire, ci o altă forță (spiritul speciei) activează prin pârgھیile instinctuale în acest scop.

Omul însă, clipă de clipă, trebuie să se afle în acțiune, să-și

orienteze voința și canalizeze eforturile, să pună în balanță și decidă de fiecare pas. Uneori însă împrejurările concrete ale existenței sunt de așa natură, încât să nu poată oferi satisfacerea pe moment a unora sau altora dintre trebuințe (sau chiar nivele întregi), fie datorită unor factori obiectivi (ex: cauze karmice sau cele prevăzute în destin: degeaba își doresc să fiu Napoleon, întrucât nu se poate; sau să aibă o casă pe lună, ori să se fi născut fără cocoșă) sau al unor factori de natură pur subiectivă (nu are curajul să riște, sau puterea de a lupta ori învinge anumite forțe externe etc.).

În astfel de situații echilibrul mării balanțe a Piramidei tinde să se destrame, perturbând armonia între nivele și lăsând sufletul lipsit de energia / puterea de a merge mai departe pe drumul devenirii sale și al realizării misiunii de viață. Pentru a remedia această situație deficitară, singura variantă – dacă nu putem schimba împrejurările exterioare – este să le modelăm / transformăm pe cele interne după propriile necesități de dezvoltare. Astfel ***Lumea de Vis va cuprinde toate acele aspecte necesare sufletului nostru dar care, indiferent din ce motive, nu se pot regăsi aici și acum, pentru noi, în realitatea imediată și concretă.***

Lumea de Vis este universul construit după optimul nostru de necesități; este lumea în care suntem și ne manifestăm ca demiurgi. Aici înșămânțăm și culegem numai roadele bune, absolut necesare creșterii și dezvoltării sufletului nostru. Putem aduce și putem îndepărta orice lucru, oricând. Este o „realitate virtuală” a ființei noastre, însă la fel de reală și de multe ori mult mai importantă decât cea exterioară. Aici orice dorință și orice chemare a sufletului nostru poate prinde contur. Forțele astrale (sufletești) și cele mentale (cognitive) sunt chemate să conlucreze pentru a trasa arhitectura acestei lumi și a o popula cu necesități vitale pentru fiecare în parte. *Lumea de Vis este, de aceea, un proiect prin care omul se realizează pe sine ca ființă reală, în adevărata sa identitate care nu a putut prinde contur la un moment dat în lumea exterioară din motive, așa cum am văzut, independente de voința sa.*

Lumea de Vis este totodată și „planșa de lucru”, laboratorul în care avem posibilitatea să experimentăm, să greșim, să reparăm erorile să învățăm în timp scurt și cu minim de efort (dar mai ales de suferință!) lecții ale vieții absolut necesare. Pentru că aici avem posibilitatea să ne descoperim pe noi înșine: Natura Individuală,

virtuțile Caracterului, normele Conștiinței și, mai ales (aspectul esențial) să ne regăsim misiunea în această existență și mijloacele necesare realizării ei precum și obținerea Împlinirii de Sine în viață și în lume, acum și aici. (Pentru detalii recomandăm volumul nostru "Fundamentele consilierii..")

Din perspectiva satisfacerii trebuințelor, Lumea de Vis oferă o serie de avantaje, dintre cele mai importante oprindu-ne doar la următoarele:

a) Avantajul imediat, raportat la **prezent**, vizează satisfacerea trebuințelor și obținerea energiei necesare. Îmi doresc o casă în stil gregorian, dar nu o pot avea acum; construind-o în Lumea de Vis am ocazia să o folosesc ori de câte ori doresc: să o admir de la distanță, să pătrund înăuntru, să mă plimb prin toate camerele, să-i schimb decorurile după voință, să locuiesc în ea, să invit prietenii, rudele etc. Este binecunoscut că adevărata bucurie, deplina satisfacție, vine nu din consumarea sau apropierea (posedarea) obiectului dorinței, ci din **dorința** înseși însoțită de **speranța** atingerii obiectivelor. Această *posibilitate*, această perspectivă mereu deschisă și *realizabilă*, acțiunea de a merge spre obiectul dorinței, *parcurgerea* drumului ce ne departe de acesta, dau deplina satisfacție sufletului nostru.

Omul nu este o ființă posesivă, stăpânitoare, ci una contemplativă. Bucuria existențială se naște și crește pe măsură ce ochii sufletului admiră tot mai de aproape frumusețile vieții, iar pașii ființei noastre se apropie din ce în ce mai mult de ele. Orice frumusețe atinsă în zbor de aripa sufletului uman devine trup împietrit în cimitirul trecutului. Omul este o ființă-în- devenire, o ființă-în-perspectivă. *Frumusețile vii ale vieții sunt acelea ce merg mereu înaintea noastră.*

b) Al doilea avantaj conferit de Lumea de Vis ține de **perspectivă**. Pe parcursul existenței sale omul întâmpină la tot pasul numeroase dificultăți, încercări și uneori chiar opreliști. Orice trebuință neactualizată în viața reală, orice obstacol neînvins acolo, poate fi realizat aici, în Lumea de Vis. Construind o imagine opusă realității nesatisfăcătoare și purtând-o mereu în sufletul și mintea noastră ea ne redă optimismul, energia și tonusul de a nu vedea eșecurile. De a șterge cu buretele suferința produsă de acestea și de a acoperi impedimentele create de ele în viața reală. Pe această imagine construită pozitiv se bazează toate terapiile moderne de creștere și

dezvoltare a ființei umane. Tot pe această imagine s-au bazat dintotdeauna motivarea armatelor, construcția imperiilor, realizarea marilor expediții precum și tot ceea ce ține de fenomenul culturii și civilizației; toate realizările umane.

Omul este o ființă optimistă de la natură. El visează și își propune a transpune realitatea visului în lumea înconjurătoare. *Orice plan se naște mai întâi în minte și prinde viață în sufletul său, înainte de a îmbrăca un trup în realitatea exterioară. Ca fiu al Demiurgului, omul se naște cu această Lume de Vis, ca sarcină a vieții sale; numai că pe parcursul existenței sociale deprinde prostul obicei de a uita de sine, de misiunea vieții, de bucuria contemplării frumuseților lumii, de îndatorirea de a munci și a fi fericit.* Răpit de valurile lumii începe a se considera pesimist, trist, urât, dezamăgit. El crede că simte și raționează el însuși, când de fapt este gândit, este trăit de forțe externe. O corabie în derivă pe marea vieții: aceasta este starea omului contemporan. Trebuie trezit corăbierul și regăsite planurile călătoriei. El este acum înlănțuit în cală; trebuie eliberat și readus la timonă făcut să simtă iarăși briza mării și chemarea orizontului; acestea îi vor reaminti de sine însuși redându-i înapoi Lumea de Vis. Este misiunea vremurilor noastre; este datoria de prim rang a noii psihologii, a oamenilor de știință și a tuturor celor ce înțeleg fenomenul uman.

c) Cel de-al treilea avantaj al Lumii de Vis, asupra căruia ne oprim aici constă în binecunoscuta și amplu întrebuințată regulă (mai ales în psihoterapiile comportamental-umaniste ale creșterii și dezvoltării umane): „*ceea ce gândim, aceea devenim*”. Gândurile sunt matrici de manifestare; forțe ce conțin germenii unei întregi realități dezvoltată din ele în condițiile prielnice. Orice gând care stăruie în mintea noastră un anumit timp, are tendința de a se actualiza, de a lua o formă, de a modela realitatea exterioară (inclusiv pe noi, ca parte componentă a ei) după matricea sa. Pe măsură ce îl alimentăm, el crește și devine tot mai puternic. Întreaga existență cosmică (tot ceea ce putem percepe noi oamenii și încă alte multe lucruri) sunt realități modelate (și în continuă transformare) prin interacțiunea și combinarea sinergică a multiplelor forțe ale Universului, gândurile însele fiind matrici (sau ecuații) ce descriu astfel de forțe. Cu cât vor fi mai puternice, cu atât vor fi mai mari șansele de participarea lor la acțiunea comună a transformării realității înconjurătoare să lase o amprentă vizibilă.

Fiecare gând primește putere creatoare de la ființa noastră; cu cât punem mai mult din sufletul nostru viu la temelia lor, cu atât mai mari sunt șansele de a prinde rădăcini adânci în lumea aceasta bântuită de furtunile deșertăciunilor și pustiirii de sine.

Fiindcă omul este o ființă la timpul viitor. Existența sa reală începe abia mâine, dar se naște astăzi din visul său. Meșterul Manole nu este o legendă, ci o realitate vie trăind în ființa fiecăruia dintre noi. Lumea de Vis devine astfel laboratorul propriei noastre construcții, locul nașterii identității și unicității reale a fiecărei ființe umane concrete.

7. Nivelul de aspirații

Psihologia modernă a demonstrat că necesitățile umane nu reprezintă „daturi” invariabile. Ele sunt dinamice: pot să crească sau pot să cadă. Pentru a desemna această variație se utilizează conceptul de *nivel de aspirații*. Cineva poate să spere la mai puțin sau la mai mult. ***Nivelul de aspirații este o stare psihologică, subiectivă*** și depinde într-o măsură ***importantă de noi înșine***. Ea este cu „dublu tăis”: pe de o parte, motivează acțiunea, mobilizează energiile, susține eforturile. Nu putem să realizăm un lucru deosebit dacă nu aspirăm, dacă nu avem dorință puternică. Ridicarea nivelului de aspirații deci motivează și susține energic acțiunea. Scăderea nivelului de aspirații, scade și motivația și suportul interior. Pe de altă parte însă, ***aspirațiile ridicate sunt dezastruoase*** în condiții de eșec. Cel care dorește mult un lucru poate suferi o adevărată catastrofă psihologică dacă nu-l va dobândi. Dacă nu-l va dori prea mult, șansele de a-l obține scad, dar scade și sensibilitatea la nereușită. Și în fapt, știința a demonstrat că nivelul de aspirații este în funcție de condiții. Când condițiile sunt nefavorabile, nivelul de aspirații scade, protejând psihologic, imunizându-l pe om la pierdere. Este aici o chestiune de probabilitate. Dacă probabilitatea câștigului este mare, atunci strategia cea mai bună este avântul: nivelul de aspirații este coborât, crescând imunitatea la eșec. Dacă ne gândim puțin, ne vom da seama că o asemenea tehnică devine în unele împrejurări curentă în viața noastră. Foarte adesea omul își ajustează inconștient sau conștient aspirațiile la posibilități. De multe ori dăm și primim sfaturi de genul: „prea vrei multe”, „nu e bine să aspiți la prea mult”, „trebuie să te mulțumești cu mai puțin”. Nivelul de aspirații reprezintă deci un instrument esențial al acțiunii

umane. Dar el este utilizat cu discriminare, fluctuând în funcție de configurația condițiilor. În condiții favorabile, ridicarea nivelului de aspirații asigură *dezvoltarea*, realizarea, creșterea umană. În condiții defavorabile, scăderea nivelului de aspirații asigură doar *adaptarea*.

8. Consilierea pentru dezvoltare umană

Consilierea pentru dezvoltare umană cunoaște un principiu fundamental: ***omul are de la natură sădite în ființa sa cadrele corecte ale dezvoltării în acord cu armonia cosmică.*** Urmându-le, el resimte o ***stare de satisfacție internă și personală*** superioară oricărei alte bucurii, nu numai prin *intensitate* ci mai ales prin *constanță* și *creștere*. Bucuriile sunt precum un foc de paie: foarte intense la început, dar se sting în scurt timp, lăsând în urma lor exact opusul, suferința, egală ca intensitate cu bucuria inițială. Bucuriile sunt satisfacții momentane și ele creează dependență, întocmai precum orice viciu.

Nu există lucruri rele sau bune, ci utilizarea pe care noi o dăm acestora poate să fie în acord cu progresul nostru personal, sau nu. De aceea este necesar să cunoaștem natura și modul de acțiune al fiecăruia dintre lucruri și să păstrăm proporțiile utilizării lor în viața individuală și comunitară. Pentru că viața este precum o rețetă de bucătărie: dacă am scăpat prea multă sare sau piper am compromis rezultatul final; dar în egală măsură fără să adăugăm toate ingredientele necesare (fie și din frica de a nu ne înșela asupra proporțiilor) nu putem spune că am realizat un anumit fel determinat și util de mâncare. Rezultatul va fi întâmplător, un sortiment ratat, prin consumarea căruia se va produce nu satisfacție, ci suferință.

Piramida trebuințelor fundamentale, realizată personalizat pentru fiecare ființă umană în parte este cea care ne spune în mod concret cum, sub ce formă și în ce momet anume trebuie să-și facă intrarea în viața unei anumite persoane acele lucruri definitorii pentru propria identitate, regăsite de consilier în Natura Individuală a ei. (a se vedea și volumul "Fundamentele consilierii...")

De aceea la întrebarea cum știm care este rețeta completă, care sunt ingredientele necesare acesteia, nu ne va fi de prea mare folos să întrebăm tradiția istorică a omenirii. *Omul contemporan, precum și societatea, sunt altele decât în trecut.* Astfel încât este necesar să întrebăm omul: și astăzi și mâine și în fiecare zi. Pentru că în fiecare zi rețeta se schimbă câte puțin. Omul poartă cu sine "schema de

realizare" a acestei rețete; și aceasta este unică pentru fiecare individ.

Atunci se pune întrebarea cum se creează rețeta pentru comunitate, dacă membri acesteia sunt atât de diferiți. Soluția stă în tocmai această diferență și varietate: pentru că fiecare individ prin specificul său, reprezintă un "ingredient" anume din rețeta finală, fără de care viața comunitară ar rămâne searbădă. Prin procesele universale ale Evoluției se trimit în Planul Fizic al Pământului, în Societate, exact oamenii de care aceasta are nevoie pentru a-și prepara "hrana" necesară dezvoltării ei. *Ceea ce trebuie să facă aceasta, este să recunoască rețeta necesară la un moment dat istoric, să recunoască oamenii și să-i plaseze pe fiecare în punctul de optimă utilitate. După principiul: omul potrivit la locul potrivit.*

Consilierul în dezvoltare umană și comunitară nu trebuie să se îngrijoreze prea mult în privința diferențelor și nici dacă un anumit model pe care el îl dezvoltă la un subiect dat se încadrează în standardele sociale. *Societatea actuală are standarde eronate; ea nu-și recunoaște rețeta evoluției și deci nici valorile individuale ale oamenilor.* Însă fără dezvoltarea și afirmarea specificului său aparte, persoana umană individuală nu poate realiza Împlinirea de Sine, adică nu poate să-și continue drumul propriei evoluții. De aici conflictul între om și societate, aceasta din urmă având tendința de a limita dezvoltarea primului. *De aceea omul va trebui antrenat/ pregătit pe două direcții: una a dezvoltării individuale și cealaltă a strategiilor de existență și exprimare/ manifestare într-un mediu ostil dezvoltării sale individuale.* Ființa umană contemporană este sub acest aspect dizident în propria sa lume. Consilierul trebuie să-i asigure supraviețuirea și dezvoltarea în condițiile acestui statut. Nu este necesar să se întrebe dacă este corect sau nu un anumit model pe care îl dezvoltă.

Adevărul și eroarea sunt individuale, determinate în funcție de specificul evoluției fiecărei Ființe umane. De aceea înainte de a recomanda un anumit model, el trebuie să cunoască în detaliu aspectele definitorii pentru condiția universală a fiecărui subiect în parte: rețeta sa corectă pentru dezvoltare. Pentru că, așa cum am mai spus, fiecare om are sădite în ființa lui intimă cadrele/norme/valorile necesare dezvoltării proprii în acord cu Ordinea Cosmică. *Singura greșală pe care o putem face, ca indivizi umani, consilieri sau societate, este să nu căutăm a cunoaște identitatea fiecărei Ființe umane în parte și să nu dăm curs necesităților sale proprii de dezvoltare.*

9. Piramida Trebuințelor și ordinea socială

Capitalismul a propus competiția: cel mai puternic posedă cel mai mult. De aici bătaia pentru resurse și putere.

Socialismul a vizat evitarea suferinței umane și principiul: "de la fiecare după posibilități, fiecăruia după nevoi". De aici pericolul anihilării valorilor.

Iluminismul și-a dorit respectarea egalității și demnității universale a tuturor oamenilor.

Dar oamenii nu se nasc egali și nici nu pot deveni egali în aptitudini/ competențe, datorită unei multitudini de factori. Este un fapt natural; pretutindeni întâlnit în ecosistemul terestru, la toate speciile. Deci egalitatea se referă la recunoaștere din partea societății și la egalitate de șanse. Dar în regimul competițional al capitalismului, în condițiile concrete ale unei inegalități naturale (și de neînlăturat) între indivizi, egalitatea de șanse rămâne numai un slogan; o pură utopie care conferă practic legalitate exploatării omului de către om prin tocmai posibilitatea faptică de a se concentra o mare cantitate de resurse în mâna numai unui grup restrâns de oameni.

O soluție propusă de noi se axează pe cunoașterea naturii umane și a funcționării complexului de trebuințe piramidal ierarhizate, guvernate de principiile arătate până aici în cuprinsul prezentului volum.

Din observarea atentă a Naturii, confrom noilor concepții ecologice, sinergice și integratoare, realizăm că nu există o luptă pentru supraviețuire, și nicio funcționare mecanicistă a lumii speciilor, ci acestea trăiesc într-o mare simbioză, depinzând vital unele de altele. În acest context observăm și organizarea sistemică a Lumii Naturale, fiecare sistem la rândul său fiind creația concomitentă și sinergică a tuturor celorlalte, o celulă într-un organism mai mare, ocupând un loc și având un rol, unice, atât structural, cât și funcțional. Astfel înțelegem două aspecte: pe de o parte că și societatea umană este un astfel de sistem (se și numește astăzi în științe "ecosistemul uman"), iar pe de alta, că sistemul social funcționează după aceleași principii majore existente pretutindeni în Lumea Naturii, dar greșit înțelese până la finele secolului XX datorită concepțiilor mecaniciste ale celui anterior.

Din acest context desprindem următoarea observație: societatea trebuie să asigure tuturor oamenilor accesul egal la resurse energetice pentru satisfacerea nevoilor de pe treptele 1-6. Competiția

trebuie încurajată numai pentru treptele 7-9. Altfel spus să fie **competiție** la nivelele care dăruiesc societății și **egalitate** la cele care primesc. Egalitatea însă trebuie să privească nu resursele, cantitativ, ci satisfacția, calitativ, deci. Adică să urmărească la fiecare persoană cantitatea de resurse (și forma specifică a acestora) necesare pentru asigurarea unei **egalități de satisfacții**. Pentru aceasta însă este nevoie de reala cunoaștere a omului, adică de Ingineria Ființei Umane.

Actualmente societatea a inversat regulile: în loc să ofere egalitate de satisfacție pentru treptele 1-6 (acelea care primesc de la societate) și competiție concurențială pe treptele 7-9 (cele care dăruiesc societății), ea oferă competiție pentru resurse pentru nivelele 1-6 (dar posesia resurselor nu asigură satisfacția vizată!, fiind o diferență enormă între satisfacție și instrumentul realizării ei; degeaba ai instrumentul dacă nu poți efectiv să obții satisfacția) și egalitate de tratament pentru cei ce dăruiesc societății (în sensul că tuturor li se aplică același tratament: indiferența). Iar de aici dezastrul universal al condiției umane: cei care cad pradă iluziei posesiunilor acestei lumi se simt profund dezamăgiți (nu pentru că bunurile acestei lumi ar fi rele în ele însele, ci întrucât satisfacerea nivelelor piramidei se realizează prin alte mecanisme, nu datorită posesiunii); cei care doresc să dăruiască lumii roadele muncii, ființei și existenței lor se simt din nou neîmpliniți, întrucât nu li se oferă minimul de posibilități pentru aceasta (savanții, artiștii, creatorii de valori, umaniștii, ecologiștii etc)

În concluzie vom reține că procesul dezvoltării comunității umane se axează pe următoarele aspecte cumulative:

- realizarea egalității de satisfacție pentru nivelele 1-6
- realizarea competiției pentru nivelele 7-9
- canalizarea și alocarea tuturor resurselor energetice pentru

îndeplinirea celor două obiective

Modalitatea principală și factorul determinant în implementarea acestor aspecte îl reprezintă, desigur (ca totdeauna în istoria evoluției societății umane) **educația**.

Utilizând instrumentul educației **realizarea competiției** pe nivelele superioare se obține pornind de la:

- starea naturală a ființei umane care simte nevoia tot mai puternică de a satisface aceste nivele, fapt ce se realizează prin operațiuni de creație, reformare, implicare socială, descoperire și dezvoltare de sine, sprijinul semenilor, realizarea conștiinței

global-ecologice, a responsabilității colective etc.

- educarea omului încă din primele faze ale copilăriei și pe toată durata vieții, prin toate tipurile de învățământ (: formal, nonformal, informal) în sensul apropierii de celelalte ființe, a realizării conștiinței simbiozei cu acestea, a fraternității, respectului unității în diversitate etc

- educația care să pună accentul pe etică și morală, mai presus de alte științe; etica și morala urmând a se preda în mod repetat și intens, mai mult chiar decât se învață în ciclul standard (12 clase) actualmente limbile materne. Pentru că etica și morala sunt adevărata limbă maternă a omului actual. Omul trebuie să vorbească din conștiință; nu din trup (prin forță și brutalitate), nu din suflet (prin sentimentalisme) nu din gândire (prin utopii raționaliste, reci și moarte); ci din întreaga și profunda sa Ființă plină de viață

- educația care trebuie să devină permanentă; omul urmând a redescoperi adevărata sa identitate cosmică: și anume aceea de fiu al Demiurgului, elev la Școala Vieții, a Evoluției; trecerea sa prin lumea fizică a Pământului reprezintă numai o zi de școală, un laborator de lucru. Misiunea sa este autoperfecționarea continuă prin participarea la modificările creatoare ale lumii în care trăiește. Aceste lucruri le-au spus de-a lungul timpului toate religiile, toți poeții, toți filosofii, artiștii și creatorii de valori; astăzi a venit rândul tuturor oamenilor a le transpune din vorbe – în fapte;

- conținutul educației se schimbă cantitativ și calitativ, în sensul cuprinderii informațiilor necesare punctului anterior și trecerii (ridicării) la un alt nivel superior de trăire; educația se va adresa mai mult conștiinței și simțirii superioare, decât rațiunii; rațiunea este numai un abecedar pentru primele două; și nicio școală nu-și poate permite să țină elevii doar la stadiul de abecedar;

- se vor promova valorile superioare, cele de pe nivelele 7-9 concomitent cu modalitățile de obținere a lor.

- motivarea competiției pe nivelele superioare se realizează și prin recunoașterea meritelor (la cei de pe nivelul 7 și 8 – 8,5) respectiv prin ascunderea meritelor individuale la ceilalți (jmătatea superioară a nivelului 8 și nivelul 9), dar în același timp prin sprijinirea tuturor în implementarea rezultateilor muncii lor utile comunității. Pe aceste nivele oamenii nu-și doresc resurse, ci **realizări**; iar realizările nu sunt posesiuni (ei nu au nevoie de a poseda ceva) ci

rezultate utile semenilor, lumii și vieții. *Realizările sunt daruri pentru celelalte ființe!*